

Elina Haavisto

Tulevaisuuden vamuka

Varhaisiän musiikkikasvattajien työnkuva nyt ja tulevaisuudessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi (AMK)

Musiikin tutkinto

Opinnäytetyö

22.11.2017

Tekijä Otsikko	Elina Haavisto Tulevaisuuden vamuka. Varhaisiän musiikkikasvattajien työnkuva nyt ja tulevaisuudessa
Sivumäärä Aika	40 sivua + 2 liitettä 22.11.2017
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Koulutusohjelma	Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto	varhaisiän musiikkikasvatus ja taiteen soveltava käyttö
Ohjaaja	MuT Annu Tuovila
<p>Opinnäytetyössäni tutkin varhaisiän musiikkikasvattajien työnkuvaa ja sen monia muotoja tulevaisuudessa. Tutkin asiaa työllistymisen, työnkuvan, koulutuksen ja alan yleisten ilmiöiden kannalta. Samalla pohdin omaa työllistymistäni.</p> <p>Opinnäytetyöni perustana ovat haastattelut, jotka tehtiin keväällä 2017. Haastattelin neljää Metropolia Ammattikorkeakoulusta pääaineenaan varhaisiän musiikkikasvatus ja taiteen soveltava käyttö valmistunutta musiikkipedagogia heidän nykyisestä työnkuvastaan, työn parhaista puolista, työssä kohdatuista haasteista, koulutuksen suhteesta nykyiseen työnkuvaan sekä varhaisiän musiikkikasvattajien ja musiikkikasvatuksen tulevaisuudesta. Haastatteluiden lisäksi tutkin aiheeseen liittyvää tietoaaineistoa eri näkökulmista.</p> <p>Opinnäytetyöni tulosten mukaan varhaisiän musiikkikasvatuksen suosio, arvostus ja tarve tulevat kasvamaan Suomessa. Työn sirpaloituminen eri musiikkioppilaitoksiin ja jopa eri kuntiin on yksi suurimmista varhaisiän musiikkikasvattajien tulevaisuuden haasteista. Erilaiset taiteen soveltavan käytön työt yleistyvät, ja yrittäjäyys sekä musiikkikasvatuksen että taiteen soveltavan käytön alalla lisääntyy yhä. Pedagogisesti varhaisiän musiikkikasvattajat ovat tällä hetkellä sekä suomalaisessa musiikinopetuksessa että opetusosalalla käynnissä olevaa pedagogista murrosta edellä.</p> <p>Haastattelutulosten ja tietoaaineiston avulla olen luonut kuvaa varhaisiän musiikkikasvattajien työllistymisestä ja koko musiikin opetuksen alan tulevaisuudesta kattavasti. Uskon, että opinnäytetyöstäni on apua omaa työllistymistään pohtivalle varhaisiän musiikkikasvattajalle tai koulutukseen pyrkimistä pohtivalle.</p>	
Avainsanat	musiikkileikkikoulu, muskari, taiteen soveltava käyttö, työllistyminen, työnkuva, vamuka, varhaisiän musiikkikasvatus, varhaisiän musiikkikasvattaja

Author(s) Title	Elina Haavisto Early Childhood Music Educator Now and in the Future
Number of Pages Date	40 pages + 2 appendices 22 November 2017
Degree	Bachelor of Music Education, Bachelor of Music
Degree Programme	Music Degree
Specialisation option	Early Childhood Music Education and Community Music
Instructor	Annu Tuovila, DMus
<p>In my Bachelor's thesis, I studied the future of early childhood music education and the future work field of early childhood music educators. I studied the subject from the viewpoint of employment opportunities, education and the phenomena taking place in the music education world.</p> <p>I base my thesis on an interview study that was conducted in the spring of 2017. I interviewed four early childhood music educators who had graduated from Metropolia University of Applied Sciences specializing in early childhood music education and community music. The interviews covered their work fields, accomplishments and challenges faced in early childhood music education and their opinions about the future of music education and music educators. In addition to the interviews, I studied the source materials from the viewpoint of the thesis. I also compared the state of the early childhood music educator's education with the future and present challenges of the music education field.</p> <p>My thesis shows that early childhood music education's popularity, appreciation and need will grow in the future. Early childhood music educator's work field fragmenting to different employers and even different cities will be one of the biggest challenges. All kinds of community music jobs will increase exponentially. In both fields, entrepreneurship is going to be the source of income for most. Pedagogically early childhood education is on the top of the pedagogical development occurring in the school world.</p> <p>With the results of the interview study and source materials, I have managed to create a reliable glimpse to the future of early childhood music education and music education altogether. I believe that my Bachelor's thesis will be helpful to early childhood music educators wondering about their future workfields or a student thinking of applying to study to become an early childhood music educator.</p>	
Keywords	early childhood music education, early childhood music educator, community music, employment, employment opportunities, work field

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyöprosessi	2
2.1	Opinnäytetyön taustaa	2
2.2	Opinnäytetyön pohjana toimivat kysymykset	3
2.3	Opinnäytetyötä varten tehdyt haastattelut ja muu aineisto	4
2.4	Haastattelujen tulosten arviointia	4
3	Varhaisiän musiikkikasvatus ennen ja nyt	5
3.1	Musiikkileikkikoulut Suomessa	5
3.2	Varhaisiän musiikkikasvattajien koulutus	7
4	Varhaisiän musiikkikasvatuksen tulevaisuudenkuva	9
4.1	Musiikkipedagogian uudet tuulet	9
4.2	Varhaisiän musiikkikasvatuksen digitalisoituminen	10
4.3	Uusi taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma	11
4.4	Varhaisiän musiikkikasvattajien työkuvaan vaikuttavia ennakointituloksia ja -tutkimuksia	12
4.4.1	Toive-hankkeen loppuraportti 2011	12
4.4.2	Musiikkialan ennakointi- ja osaamistarveselvitys 2012	14
4.4.3	Työvoiman kysyntä 2025	15
5	Varhaisiän musiikkikasvatuksen muuttuva toimintaympäristö	17
5.1	Työllistyminen vai työllistäminen	17
5.1.1	Musiikkioppilaitokset	17
5.1.2	Päiväkodit	18
5.1.3	Musiikkipedagogi yrittäjänä	19
5.2	Töiden sirpaleisuus	20
5.3	Taiteen soveltava käyttö	21
6	Varhaisiän musiikkikasvattajien työllistyminen ja tulevaisuudennäkymät; haastattelujen tulokset	23
6.1	Nykyinen työkuva	24
6.2	Työelämässä kohdatut haasteet	24
6.2.1	Työn sirpaleisuus, sivutoimiset työsopimukset	24
6.2.2	Vanhemmat, työstä saatu palaute	26

6.2.3	Pedagogiset haasteet	27
6.3	Parasta työssä tällä hetkellä	27
6.4	AMK-koulutuksen riittävyys ja kehittäminen	29
6.4.1	Taiteen soveltava käyttö	31
6.5	"Oot vaan tollanen lastenlaulattaja" – varhaisiän musiikkikasvattajien kohtaamat ennakkoluulot ammattitaidosta tai tarpeellisuudesta	32
6.6	Tulevaisuudennäkymät	33
7	Yhteenveto: tulevaisuuden vamuka	35
8	Pohdinta	39
	Lähteet	41
	Liitteet	
	Liite 1. "Tulevaisuuden vamuka" -haastattelukysymykset	
	Liite 2. Opetussuunnitelma musiikkipedagogi (AMK): Varhaisiän musiikkikasvatus ja taiteen soveltava käyttö, 2013. Metropolia Ammattikorkeakoulu	

1 Johdanto

Mikä minusta tulee isona? Lukion jälkeen halutessani jatkaa musiikin opintoja ammatillisesti kysyin itseltäni usein tämän kysymyksen, ja vihdoinkin sain sanoa löytäneeni siihen vastauksen: minusta tulee varhaisiän musiikkikasvattaja. Kuitenkin opintojeni aikana huomasin, ettei varhaisiän musiikkikasvattajan työnkuva ollut monellekaan tuttu. Kysymykset ja kommentit kuten ”niin susta tulee sellainen muskaritähti?”, ”onko siihenkin ihan oikea koulutus?”, ”niin mikä susta oikein tulee?” saivat minut huomaamaan, kuinka nykyajan varhaisiän musiikkikasvattajien työnkuva saattaa vielä olla hämärän ja vanhojen mielikuvien peitossa.

Opiskelujeni aikana olen päässyt kokemaan ja näkemään paljon mahdollisuuksia, joita varhaisiän musiikkikasvatukseen ja taiteen soveltavan käytön koulutuksella voi tehdä. Taiteen soveltavat työt, musiikkikasvatuksessa ja musiikkioppilaitoksissa tapahtuva murrosvaihe sekä tulevaisuuden pedagogiset lähestymistavat opettamiseen sekä taidealoilla että ylipäättäen saivat minut pohtimaan omaa tulevaisuuttani musiikkipedagogina. Mitä kaikkea muuta voin tehdä, musiikkikasvatuksen lisäksi? Miten työllistyn, mihin työllistyn? Millaista on tulevaisuuden varhaisiän musiikkikasvatus?

Valitsin opinnäytetyöni otsikkoon tietoisesti sanan ”vamuka”. Sanalla tarkoitetaan sekä varhaisiän musiikkikasvattajaa että varhaisiän musiikkikasvatusta, ja haluan tutkia opinnäytetyössäni tulevaisuutta molempien näkökulmasta.

Jotta voisin tutkia tulevaisuutta, minun on palattava takaisin menneisyyteen. Luvussa 3 tutkin musiikkileikkikoulujen ja varhaisiän musiikkikasvatuksen sekä varhaisiän musiikkikasvattajien koulutuksen historiaa päästäkseni käsiksi jo tapahtuneisiin muutoksiin kentällä.

Tutkimalla tämän hetken musiikkikasvatuksen, musiikkioppilaitosten, taiteen soveltavan käytön ja työllistymisen aloilla olevia käytäntöjä sekä siellä tapahtuvia muutoksia pyrin saamaan kuvan tulevaisuuden varhaisiän musiikkikasvattajien työkentästä luvuissa 4 ja 5. Perustan näkemykseni omiin kokemuksiini sekä muun muassa Opetushallituksen antamaan lausuntoon ja uuteen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaan.

Nykyisyyteen ja sitä kautta näkökulmaa tulevaisuuteen antavat niin kutsutut ”tulevaisuuden vamukat” (varhaisiän musiikkikasvattajat), Metropolian varhaisiän musiikkikasvatuksen ja taiteen soveltavan käytön pääaineesta musiikkipedagogeiksi valmistuneet varhaisiän musiikinopettajat luvussa 6. Haastatteleamalla tulevaisuuden vamukoita pyrin valottamaan muutamista vuosista vuoteen työkentällä olleiden näkemyksiä ja kokemuksia varhaisiän musiikkikasvattajien työllistymisestä ja työnkuvasta nyt ja tulevaisuudessa.

Luvussa 7 nivon yhteen nämä kaikki pohtiessani, millainen varhaisiän musiikkikasvattajien työllistyminen ja työnkuva tulevat olemaan tulevaisuudessa. Pyrin pysymään uskollisena aineistolleni tulevaisuudenkuvaa luodessani, mutta oma näkökulmani ja mielikuvani itseni työllistymisestä tulevat väistämättä vaikuttamaan pohdinnan lopputulokseen.

2 Opinnäytetyöprosessi

Tässä luvussa käsittelen opinnäytetyöni pohjaksi tekemiäni haastattelujen taustaa ja sitä, mihin kysymyksiin haluan opinnäytetyölläni vastata. Pohdin haastattelujen kautta saatua tietoa opinnäytetyöni lopputuloksen kannalta: ovatko haastatteluissa kerrotut asiat luotettavia ja vastaavatko ne todellisuutta. Kuvailen myös muun opinnäytetyöhön liittyvän aineiston roolia tulevaisuuden ennustamisessa.

2.1 Opinnäytetyön taustaa

Idea varhaisiän musiikkikasvattajien työllistymisen ja työnkuvan tutkimiseen nyt ja tulevaisuudessa nousi esiin pohtiessani omaa työllistymistäni ja työnkuvaani. Opintojen aikana olin kohdannut monta mahdollisuutta, miten varhaisiän musiikkikasvattaja voisi työllistyä. Musiikkioppilaitosten ja ylipäättään musiikkikasvatuksen muutos on jo selvästi aistittavissa ja osaltaan jo alkanut, ja halusin selvittää, mihin varhaisiän musiikkikasvattaja ja musiikkikasvatus tässä muutoksessa asettuvat.

Alun perin tarkoitukseni oli tehdä kysely kaikille varhaisiän musiikkikasvattajille internetin kautta joko kyselynetti.fi -sivun tai Google Forms -ohjelman avulla. Kyselyssä halusin selvittää vastaajien työllistymisen, koulutuksen ja muiden taustatietojen lisäksi heidän ajatuksiaan varhaisiän musiikkikasvatuksen haasteista ja onnistumisista tällä hetkellä

sekä heidän tulevaisuudennäkymiään. Sain internetkyselyyn yhteistyökumppaniksi Varhaisiän musiikinopettajat ry:n (VaMO ry), jonka jäsenille kysely olisi lähtenyt sähköpostilla, ja sen lisäksi kyselyä olisi mainostettu varhaisiän musiikkikasvattajille tarkoitetuissa Facebook -yhteisöpalvelun ryhmissä. Luovuin kuitenkin internetkyselystä lukiessani muita samalla tavalla toteutettuja kyselyjä. Muista nettikyselyihin perustuneista opinnäytetöistä kävi ilmi internetkyselyjen yleisesti ottaen hyvin alhainen vastausprosentti. Kyselyn rakentaminen mahdollisimman kattavaksi ja selkeäksi oli myös hankalaa.

Päätyminen kasvokkain tehtäviin haastatteluihin antoi mahdollisuuden rajata tutkimushenkilöt muutaman vuoden sisällä Metropolia Ammattikorkeakoulusta valmistuneisiin varhaisiän musiikkikasvattajiin. Näin pystyin keskittymään tarkemmin työelämänsä vastikään aloittaneiden työnkuvaan ja tulevaisuudennäkymiin ja pohtimaan samalla koulutuksen riittävyttä ja kehittämistä enemmän työnkuvaa vastaavaksi. Koulutus oli vielä haastateltavilla muistissa ja sitä olisi helppo verrata työelämässä tällä hetkellä tapahtuviin muutostarpeisiin. Kasvokkain tehtävät haastattelut antoivat enemmän tilaa haastateltavien omille ajatuksille kuin kysely ja näin esiin saattoi tulla myös enemmän uusia näkökulmia.

2.2 Opinnäytetyön pohjana toimivat kysymykset

Haastatteluissani sekä yleisesti opinnäytetyössäni keskityn AMK-koulutuksen käyneiden varhaisiän musiikkikasvattajien työllistymiseen ja työnkuvaan. Tarkoitukseni on selvittää, millaisia muutoksia työnkuvassa ja varhaisiän musiikkikasvatuksessa tulee tapahtumaan tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön pohjana toimineet kysymykset ovat:

1. Millainen on varhaisiän musiikkikasvattajien työnkuva nykyään?
2. Tulisiko varhaisiän musiikkikasvattajien AMK-koulutusta kehittää, miten?
3. Miten yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat varhaisiän musiikkikasvattajien työllistymiseen, työnkuvaan ja työhön tulevaisuudessa?

Ensimmäisessä kysymyksessä pohdin varhaisiän musiikkikasvattajien tämänhetkistä työnkuvaa, siihen liittyviä haasteita ja sen kehittämiskohteita. Toisessa kysymyksessä keskityn erityisesti Metropolia Ammattikorkeakoulun varhaisiän musiikkikasvatuksen koulutukseen ja sen riittävyyteen sekä mahdollisiin muutostarpeisiin. Kolmannessa kysymyksessä pohdin sekä haastattelujen että muun aineiston perusteella yhteiskunnassa

ja musiikkioppilaitosmaailmassa tapahtuvia muutoksia varhaisiän musiikkikasvattajan kannalta.

2.3 Opinnäytetyötä varten tehdyt haastattelut ja muu aineisto

Suuri osa opinnäytetyöstäni perustuu haastatteluihin, jotka toteutin keväällä 2017. Haastattelin neljää pätevää varhaisiän musiikkikasvatukseen erikoistunutta musiikkipedagogia. Haastattelut tapahtuivat puolistrukturoituina haastatteluina: kysymykset olivat kaikille samat, mutta haastateltavat saivat kertoa kysymyksiensä esiin nostamia ajatuksia haluamallaan tavalla ja haluamasta näkökulmasta (Eskola & Vastamäki 2015, 29). Haastateltavista kaksi oli valmistunut Metropolia Ammattikorkeakoulusta varhaisiän musiikkikasvatuksen ja taiteen soveltavan käytön linjalta syksyllä 2016. Yksi haastateltava oli valmistunut syksyllä 2015 ja yksi syksyllä 2013. Kaikkien koulutus on koostunut 270 opintopisteestä ja kestänyt 4,5 vuotta.

Haastattelukysymykset koostuvat kolmesta osa-alueesta: haastateltavan taustatiedoista, kuten koulutuksesta ja työllistymisestä tällä hetkellä, tämän hetken työnkuvasta ja siinä kohdatuista asioista tai kehityskohteista sekä tulevaisuudennäkymistä. Haastattelukysymyksissä (Liite 1) kursivoituneet kysymykset tai niihin liittyvät tarkennukset toimivat lisäkysymyksinä tarvittaessa, mutta niitä ei kysytty kaikilta haastateltavan omista näkökulmista tai vastauksista riippuen. Haastatteluista saatuja vastauksia käsittelen luvussa 6.

Opinnäytetyön muu aineisto perustuu erityisesti varhaisiän musiikkikasvatuksen tulevaisuudenkuvaan luvussa 4 ja 5. Tutkin esimerkiksi Opetushallituksen lausuntoa, uutta taiteen perusopetussuunnitelmaa sekä erilaisia ennakoituitkimuksia ja hankeraportteja. Musiikkipedagogian uusia suuntauksia (luku 4.1) käsittelen omien kohtaamieni kokemusten kautta aineistopohjaan tukeutuen ja tarkastelen tulevaisuuden suurimpia ”trendejä” musiikinopetuksen saralla.

2.4 Haastattelujen tulosten arviointia

Opinnäytetyöni pohjana toimineissa haastatteluissa tunsimme toisemme kaikkien haastateltavien kanssa ennestään ainakin tuttavallisella tasolla. Haastatteluissa tunnelma oli rento ja ystävällinen, joten uskon sen vaikuttavan kerrottujen asioiden todenperäisyyteen

ja luontevaan keskusteluun. Haastatteluista kolme tapahtui kasvotusten rennossa tapaaamisessa joko kahvilassa tai haastateltavan henkilön kotona ja yksi haastattelu puhelimitse välimatkan vuoksi. Haastateltavat osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisesti omalla vapaa-ajallaan, mistä voidaan päätellä, että he haluavat olla mukana vaikuttamassa varhaisiän musiikkikasvatuksen ja musiikinopettamisen kehittämiseen tulevaisuudessa. Haastattelut nauhoitettiin ja myöhemmin litteroitiin.

3 Varhaisiän musiikkikasvatus ennen ja nyt

Varhaisiän musiikkikasvatusta on ollut jo ihmisen alkuajoista asti. Äitien lapsilleen laulammat laulut, laululeikit, virret ja muut voidaan jossain tapauksissa laskea varhaisiän musiikkikasvatuksen alkujuuriksi, mutta tähän opinnäytetyöhön lähdän suomalaisen musiikkileikkikoulun syntyajoista.

3.1 Musiikkileikkikoulut Suomessa

Suomalaisen varhaisiän musiikkikasvatuksen voisi katsoa alkavan Helsingin Sörnäisistä vuonna 1890, jolloin Berliinissä opiskellut Hanna Rothman perusti Sörnäisten lastentarhan, joka myöhemmin nimettiin Ebeneserkodiksi vuonna 1908. Ebeneserkodissa koulutettiin lastentarhaopettajia, ja koulutukseen kuului olennaisena osana musiikki ja lastenlaulut. (Krokkfors 2010, 71.) Varsinainen varhaisiän musiikkikasvatus alkoi kuitenkin kehittyä vasta 1940-luvulta alkaen, jolloin lahtelainen pianonsoitonopettaja Ingrid Söderström perusti omaan kotiinsa musiikkileikkikoulun. Söderström oli turhautunut suomalaisten musiikkiopistojen alaikärajasta verrattuna näkemiinsä Saksan, Oslon ja Tukholman toimintatapoihin. Vuonna 1952 Suomen Kuvalehdessä on maininta uudesta musiikkilastentarhasta Helsingissä, perustajanaan Naisorkesterin perustanut Heidi Sundblad-Halme. Sirkka Valkoila-Laine perusti musiikkileikkikoulun kuoron ja nuorisoorkesterin ohella Helsingissä kotiinsa vuonna 1958. Pohjoisempaan vaikuttanut Kaarina Eränen perusti Kuopioon yksityisen musiikkileikkikoulun vuonna 1959 vastalauseena silloisille ”lastentarhojen suurissa ryhmissä tapahtuville kaavamaisille laulutunneille” (Krokkfors 2010, 147). Myöhemmin Eränen perusti musiikkileikkikoulun myös Ouluun vuonna 1967. Nämä suomalaisen musiikkileikkikoulun esiäidit loivat itse opetuksen sisällöt, opetussuunnitelmat ja suuren osan ohjelmistostakin ilman aiempaa suomalaista kirjallisuutta tai muuta pohjaa.

Ensimmäinen musiikkiopisto, jossa tarjottiin varhaisiän musiikkikasvatusta, oli Kuopion musiikkiopisto. Musiikkileikkikoulu aloitti toimintansa Kuopiossa vuonna 1960 opettajinaan Juli Korolainen ja Leena Hartikainen. (Ollaranta & Simojoki 1989, 161.) Neljä vuotta myöhemmin kahdessa helsinkiläisessä musiikkiopistossa aloitettiin musiikkileikkikoulu: Munkkiniemen musiikkikoulussa (nykyään Länsi-Helsingin musiikkiopisto), opettajanaan Maisa Krokfors sekä Helsingin Maalaiskunnan musiikkiopistossa (nykyään Vantaan musiikkiopisto) opettajinaan Hilka Lötjönen ja Ritva Ollaranta (Ollaranta & Simojoki 1989, 161; Krokfors 2010, 149). Myöhemmin musiikkileikkikoulut kasvoivat ja levisivät Helsingin musiikkiopistoissa niin, että muutkin musiikkiopistot ympäri maan alkoivat perustaa musiikkileikkikouluryhmiä 1970-luvulta alkaen.

Tuolloin musiikkileikkikoulujen pedagoginen lähestymistapa perustui koulumaisiin musiikin opettamisen tavoitteisiin ja käytäntöihin. Esimerkiksi Valkoila-Laineen musiikkileikkikoulussa ”nuotinluku kuului tärkeänä osana musiikkileikkikoulun opetusohjelmaan. Jo 3-4-vuotiaat oppilaat saivat tutustua ’sävelperheeseen’. Sävelkulkua seurattiin nuottiviivastolla värillisten nuottien avulla” (Ollaranta & Simojoki 1989, 160). Musiikkileikkikoulu aloitettiin aikaisintaan 3-vuotiaana, eikä vauvaryhmiä ollut. Lasten kehityksen mukaan jaetut tasot sisälsivät muun muassa ohjeita lasten laulamien melodioiden sävelmäärästä tai ikäryhmittäin jaoteltuja rytmikuvioita eri ryhmille. Annettuja ohjeita ja tasoja piti soveltaa ryhmittäin, mutta nykyään niitä lukiessa jaot tuntuvat hyvin tiukoilta ja pitkälti pelkkään musiikilliseen taitoon perustuville verrattuna esimerkiksi sosiaalisten tai emotionaalisten taitojen kehittämiseen.

Nykyään musiikkileikkikouluja on ympäri maan, lähes kaikissa musiikkiopistoissa ja niiden lisäksi mm. kansalaisopistoissa, työväenopistoissa, seurakunnilla, järjestöjen järjestäminä tai yksityisissä musiikkikouluissa. Varhaisiän musiikkikasvatusta järjestetään jo odottaville äideille, eli opetusta voi saada sikiöstä aina alakouluikään asti, esimerkiksi musiikin perusteiden alkeisryhmissä. Opetusta tarjotaan myös erityistä tukea tarvitseville lapsille. (VaMo ry 2017a.)

Musiikillisten tavoitteiden lisäksi varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteiksi on nostettu lapsen tai oppijan kehityksen kokonaisvaltainen tukeminen sosiaalis-emotionaalisesti, kognitiivisesti, psykomotorisesti ja esteettisesti. Eri ikäryhmille on jaettu erilaisia tavoitteita, mutta tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttavia asioita otetaan yksilöllisemmin

huomioon. Opetus on lapsilähtöisempää ja perustuu enemmän yksilöiden omiin tavoitteisiin. Opettajan persoona ja arvomaailma vaikuttavat opetukseen, ja elämyksille annetaan enemmän arvoa. (VaMo ry 2017a.)

3.2 Varhaisiän musiikkikasvattajien koulutus

Ensimmäiset musiikkileikkikoulujen perustajat olivat instrumenttiopettajia, jotka kehittivät omaa pedagogiaansa itse joko yksin kokemuksensa kautta tai ulkomailta, esimerkiksi Saksasta saatujen mallien mukaisesti. Ensimmäisiä lasten musiikinopetukseen liittyviä parin illan pituisia lisäkursseja instrumenttiopettajille järjestettiin Itä-Helsingin musiikkiopistossa 1960-luvulla rehtori Ahti Sonnisen järjestämänä. (Krokfors 2010, 149.)

Vuonna 1971 Sibelius-Akatemian silloinen koulutusjohtaja Ellen Urho aloitti musiikkileikkikoulun metodiikan kurssien pitämisen vuosittain. Kurseilla kävivät Sibelius-Akatemian oppilaiden lisäksi myös musikaaliset lastentarhanopettajat ja jo valmistuneet musiikinopettajat täydennyskursseilla. Myöhemmin kurseja jatkoivat opettajat Inkeri Simola-Isaksson, joka keskittyi musiikkiliikuntaan ja vapaaseen säestykseen, sekä Maisa Krokfors. Kurssit järjestettiin viikonloppukursseina, eikä niiden tuntimäärä ollut läheskään riittävä. (Krokfors 2010, 149-150.)

Vuonna 1987 Sibelius-Akatemian kurssimuotoinen erikoistumiskoulutus lakkautettiin, ja musiikkileikkikoulun opettajia alettiin kouluttaa Lahden, Jyväskylän, Pietarsaaren ja Helsingin konservatorioilla, ns. ”keskiasteen koulutuksena” Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen opiskelijoiden erikoistumisvaihtoehdon lisäksi (Krokfors 2010, 150; Ollaranta & Simojoki, 1989, 161). Ammattikorkeakouluihin varhaisiän musiikkikasvatus sisällytettiin osaksi musiikkipedagogi (amk) -tutkintoa 1990-luvun lopussa.

Nykyään varhaisiän musiikkikasvattajan pätevyudeksi katsotaan joko varhaisiän musiikkikasvatukseen suuntautunut musiikkipedaogi AMK –tutkinto tai varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnot Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen linjalla. Ammattikorkeakouluista varhaisiän musiikkikasvattajaksi voi opiskella tällä hetkellä Metropolia Ammattikorkeakoulussa sekä Jyväskylän Ammattikorkeakoulussa. Molemmista koulutuksista on mahdollista jatkokouluttautua, joko ylempään ammattikorkeakoulututkintoon (YAMK) tai yliopistolla maisteriksi, tai jopa tohtoriksi asti. Tässä opinnäytetyössä keskityn Metropolia Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden varhaisiän musiikkikasvattajien näkemyksiin alan tulevaisuudesta, joten keskityn myös heidän saamaansa koulutukseen.

Itse kuulun viimeiseen vuosikurssiin, jonka opinnot sisältävät 270 opintopistettä. Samanmittaisen koulutuksen ovat käyneet myös kaikki opinnäytetyöhön haastatellut varhaisiän musiikkikasvattajat. Tähän opintokokonaisuuteen on kuulunut koulutusohjelman yhteisiä musiikin perus- ja kieliopintoja 43 opintopistettä sekä pääinstrumentin opintoja ja täydentäviä instrumenttiopintoja 63 opintopistettä. Pedagogisia opintoja on yhteensä 63 opintopistettä ja näiden lisäksi vaihtoehtoisia pedagogisia opintoja tulee valita 10 opintopisteen verran. Opetusharjoitteluja ja niihin kuuluvia työpajoja on 21 opintopisteen verran, työharjoittelua 9 opintopistettä sekä työelämä- tai taideintegraatioprojektina toteutettava 10 opintopisteen innovaatioprojekti. Vapaavalintaisia opintoja valitaan yhteensä 30 opintopisteen verran, sisältäen vaihtoehtoiset ammattiopinnot ja vapaavalintaiset opinnot. Opinnäytetyölle ja sen julkistamiselle jää 15 opintopistettä. (Metropolia ammattikorkeakoulu 2013, Liite 2.) Suurin painotus opinnoissa on siis pedagogisissa opinnoissa, mutta paljon painotetaan myös oman instrumentin hallintaa ja siihen liittyviä opintoja.

Nykyään Metropolia ammattikorkeakoulun musiikkipedagogitutkinto on pienennetty 240 opintopisteeseen. Opiskelujen tapaa on muutettu enemmän opiskelijakohtaiseksi, ja vapaavalintaisia opintoja on enemmän myös muun muassa pedagogisten opintojen sisällä. Yhteisiä musiikin perusopintoja on 45 opintopistettä, ja instrumenttiopintoja on vähennetty 40 opintopisteeseen. Yleisiä pedagogisia opintoja on yhteensä 50 opintopistettä ja varhaisiän musiikkikasvatuksen opintoja 70 opintopistettä. Kuitenkin näihin pedagogisiin ja varhaisiän musiikkikasvatuksen opintoihin sisältyvät muun muassa opetusharjoittelut ja työharjoittelut, eli opetusta on ollut pakko leikata jommastakummasta. Vapaasti valittavia opintoja on näiden lisäksi 10 opintopisteen verran. Innovaatioprojekti on yhtä suuri, 10 opintopisteen kokonaisuus, ja opinnäytetyölle on jätetty sama 15 opintopistettä. (Metropolia ammattikorkeakoulu 2017)

Vain toisen opetussuunnitelman mukaan koulutuksen käyneenä en voi arvioida, onko toinen opetussuunnitelmista parempi kuin toinen. Haastatteleman musiikkipedagogit olivat kuitenkin huolissaan opintojen tiivistämisestä ja painottivat omissa opinnoissaan instrumenttiopintojen ja opetusharjoitteluiden tärkeyttä. Tästä kerron enemmän luvussa 6.4.

Varhaisiän musiikkikasvattajien koulutukseen ei kuulu pelkästään musiikkileikkikoulujen toimintaan liittyvät opinnot, vaan eri kursseilla keskitytään esimerkiksi erityismusiikkikasvatukseen sekä yleisötyöhön. Näitä opintoja kutsutaan tässä merkityksessä ”taiteen soveltavan käytön” opinnoiksi. Monet eri projektit erilaisten oppijaryhmien sekä erilaisten

ympäristöjen kanssa valmentavat musiikkipedagogiopiskelijoita monipuolisesti erilaisiin taiteen soveltavan käytön töihin. Varhaisiän musiikkikasvattaja voi myös täydennyskouluttaa esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilökuntaa (VaMO ry 2017a). Taiteen soveltavan käytön töihin paneudun tarkemmin luvussa 5.3.

4 Varhaisiän musiikkikasvatuksen tulevaisuudenkuva

4.1 Musiikkipedagogian uudet tuulet

Pedagogisesti varhaisiän musiikkikasvatus on kehittynyt paljon nuoreen ikäänsä nähden. Tiukkoihin musiikillisiin vaatimuksiin pohjautuvasta tavasta musiikinopettamiseen on siirrytty yhä enemmän oppilaslähtöisempään pedagogiaan. Yksilölle, hänen kokemilleen tunteille ja elämyksille sekä kokonaisvaltaiselle oppimiselle annetaan yhä enemmän arvoa sekä varhaisiän musiikkikasvatuksessa että enenevässä määrin myös muussa musiikinopetuksessa. Kokonaisvaltainen oppimiskäsitys ja oppijälhtöisyys ovat korostuneet myös muussa opetuksessa koulumaailmassa uuden perusopetuksen opetussuunnitelman myötä.

Vanhat pedagogiset "gurut" ja heidän opetusmetodinsa, kuten esimerkiksi Zoltán Kodályn solmisaatiot tai Shinichi Suzukin musiikkikasvatustapa pitävät vielä pintansa, ja miksi eivät, sillä onhan tällä tavoin opetettu ansiokkaasti musiikkia ympäri maailman. Varhaisiän musiikkikasvatuksessa aletaan yhä enemmän keskittyä Orff-pedagogiikkaan, jonka oppijälhtöistä pedagogiikkaa musiikin kokemisesta ja elämisestä oppimisprosessien kautta voi soveltaa rajattomasti sekä varhaisiän musiikkikasvatuksessa että taiteen soveltavan käytön töissä. Orff-pedagogiikkaan liittyy myös vahvasti esimerkiksi Émile Jaques Dalcrozen aiemmin eurytmikka -käsitteellä tunnetut musiikkiliikunnalliset elementit. Samaan suuntaan ollaan menossa myös varhaisiän musiikkikasvattajien koulutuksessa.

JaSeSoi ry, toiselta nimeltään Orff-Schulwerk association of Finland (Suomen Orff-yhdistys) edistää Orff-pedagogista musiikkikasvatusta Suomessa. Orff-pedagogiikka perustuu säveltäjä ja musiikkikasvattaja Carl Orffin pedagogiikkaan: kokonaisvaltaiseen ja oppilaslähtöiseen musiikin oppimiseen ja opettamiseen. JaSeSoi ry järjestää koulutuksia, joiden tavoitteena on oma pedagoginen kasvaminen, esimerkiksi 20 opintopisteen

musiikkipedagogiikan koulutusohjelman Orff -tasokurssit 1-3. Orff-pedagogiikkaa ja sen toimintatapoja käytetään paljon varhaisiän musiikkikasvatuksessa, ja yhä enemmän myös muussa opetuksessa. (JaSeSoi ry 2017; Kaikkonen, Oksanen & Perkiö 2013, 4-5.)

Genrerajojen hälveneminen lasten parissa on synnyttänyt monia uusia piirteitä varhaisiän musiikkikasvatuksen kentälle. Musiikkikoulut tai musiikkileikkikoulut voivat joko keskittyä vain yhteen musiikkigenreen tai musiikkileikkikoulutunneilla saatetaan käyttää musiikkia monista eri musiikin tyylilajeista, eikä pelkästään perinteistä lastenmusiikkia. Samalla kun populaari- ja maailmanmusiikki ovat raivanneet tietään lastenmusiikin kentällä, myös suomalaista kansanmusiikkia on alettu arvostaa yhä enemmän. Genrerajat tuntuvat häviävän myös eri taidealojen sisällä; taideintegraatio on yksi musiikkileikkikoulutuntien toimintatavoista, mutta sen lisäksi esimerkiksi taide- ja musiikkikoulut lisäävät yhteistyötään.

4.2 Varhaisiän musiikkikasvatuksen digitalisoituminen

Maailman digitalisoituminen näkyy myös musiikkipedagogiikassa. Opetusvideot ovat olleet instrumenttiopetuksen puolella jo pitkään käytössä, mutta nyt digitalisoitumista on tuotu myös varhaisiän musiikkikasvatuksen puolelle. Metropolia Ammattikorkeakoulussa toteutettiin vuosina 2015–2016 virtuaalimuskarihanke, jossa pilotoitiin ensimmäisiä ryhmäopetuksen toimintamalleja virtuaalisessa ympäristössä. Hankkeen tavoitteena oli tarjota kaikille perheille mahdollisuus laadukkaan varhaisiän musiikkikasvatuksen saamiseen asuinpaikasta riippumatta. Opetus tapahtui sekä tallennettujen opetusvideoiden avulla että ”livemuskareissa”, jolloin perheet ottivat yhteyden opettajaan omien webkameroidensa avulla. Kokemukset virtuaalimuskarista olivat kannustavia: ”Ei teknologiaa teknologian vuoksi, vaan edistämään merkitykselliseksi pidettävien asioiden saavutettavuutta. – Verkko mahdollistaa ihmisten musiikillisiä kohtaamisia” (Alsti-Lehtonen 2017, 10).

Digitalisoitumisen myötä varhaisiän musiikkikasvatus muuttuu myös muilla tavoin. Soittimien kehittyminen sähköisiksi soittimiksi luo mahdollisuuden aivan uusien musiikillisten kokemusten välittämiseen (esimerkiksi perinteisen rumpusetin äänenvoimakkuus verrattuna sähkörumpujen tuomiin mahdollisuuksiin). Samalla markkinoille tulee aivan uusia soittimia. Erilaiset musiikin tekemisen ja äänittämisen matalan kynnyksen ohjelmat voi-

vat toimia lasten luovuuden lähteinä sekä musiikin tallentajina, tuoden uusia mahdollisuuksia muun muassa sävellytykseen. Materiaalin jakamisen helppous mahdollistaa uusia toimintatapoja musiikillisten materiaalien hakemiseen ja luomiseen. digitalisoituminen antaa mahdollisuuden tutustua aivan uusiin kulttuureihin myös varhaisiän musiikkikasvatuksen puolella. Musiikkikasvatuksen globaali yhteistyö kehittää sekä musiikkipedagogiaa itsessään että toimii myös tasa-arvoistavana tekijänä.

4.3 Uusi taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma

Taiteen perusopetus (TPO) on osa yleissivistävää taidekasvatusta, joka järjestetään koulun ulkopuolella erityisesti lapsille ja nuorille. Se on tavoitteellisesti tasolta toiselle etenevää opetusta, jota voi opiskella joko laajan tai yleisen oppimäärän mukaan tuntimäärästä ja henkilökohtaisista tavoitteista riippuen. (Taiteen perusopetusliitto 2013.)

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta järjestävät yleensä kunnalliset oppilaitokset tai oppilaitokset, joilta kunta on hankkinut opetuspalvelun. Myös yksityiset musiikkikoulut voivat hakea opetus- ja kulttuuriministeriöltä lupaa taiteen perusopetuksen järjestämiseen. Taiteen perusopetukseen luvan saaneen oppilaitoksen ei esimerkiksi tarvitse maksaa arvonnäköveroä opetuksen osallistujamaksuista ja ne saavat valtionrahoitusta tai kunnallista rahoitusta. (Taiteen perusopetusliitto 2013.)

Opetushallitus julkaisi 20.9.2017 Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet, jonka mukaan laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön 1.8.2018 alkaen. Uudistuksen peruseräkkeinä on opetussuunnitelman selkiyttäminen, paikallisen opetussuunnitelmatyön ja opetuksen järjestämisen selkeyttäminen ja yhtenäistäminen, sekä pedagogiikan, toimintakulttuurin ja oppilasarviointin kehittäminen. (Opetushallitus 2017a, 9.)

Uuden taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa taiteen perusopetuksen lähtökohdat muistuttavat monelta osin varhaisiän musiikkikasvatuksen lähtökohdista. Perusteiden mukaan "[o]petus perustuu moniarvoiselle ja uudistuvalla kulttuuriperinnöllä" ja opetuksessa "vahvistetaan oppilaan omaehtoisesta ilmaisusta, tulkinnasta ja arvottamisesta taitoja" sekä tuetaan "oppilaiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä" (Opetushallitus 2017a, 10). Taiteen perusopetuksen oppimiskäsitys noudattelee samoja linjoja kuin varhaisiän musiikkikasvatusta: "Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet perustuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on

aktiivinen toimija.” (Opetushallitus 2017a, 10). Oppimisen käsittäminen kokonaisvaltaisena prosessina on myös varhaisiän musiikkikasvatuksen peruseriaa. Myönteisiä tunnekokemuksia, eri aistien käyttöä ja kehollisuutta painotetaan tärkeänä osana oppimista – eli siis samoja asioita, joita varhaisiän musiikkikasvattajat käyttävät paljon työssään. (Opetushallitus 2017a, 11).

Opetussuunnitelman perusteissa musiikin yleisen oppimäärän taiteen perusopetuksen kohdassa luvussa 11 korostetaan opiskelussa yhteismusiisoinnin iloa sekä oppilaan vapautta toteuttaa itseään oman musiikin tekemisen ja kokemisen kautta. Varhaisiän musiikkikasvatukselle ei opetussuunnitelmassa ole annettu kuin muutama rivi luvussa ”(11.1) Varhaisiän musiikkikasvatus”, jossa käydään läpi varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteet ja kehoitetaan ottamaan huomioon oppimisen moniaistisuus ja monialaisuus eri taiteenalojen kanssa (Opetushallitus 2017a, 43).

Kaikki uuden opetussuunnitelman perusteissa mainitut asiat ovat siis jo tuttuja varhaisiän musiikkikasvattajille. Perusteita lukiessa vaikuttaakin siltä, varhaisiän musiikkikasvatuksen työtapoja ja oppimiskäsitystä ollaan hiljalleen tuomassa myös muuhun opetukseen nuorille ja aikuisille. Ehkä tässä olisikin tilaisuus viedä osaamaamme tietoutta eteenpäin?

4.4 Varhaisiän musiikkikasvattajien työnkuvaan vaikuttavia ennakoitutuloksia ja -tutkimuksia

Musiikin, musiikin opettamisen ja oppimisen aloihin liittyviä ennakoitutuloksia ovat julkistaneet muun muassa Sibelius-Akatemia ja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Ennakoitutuloksista voi päätellä sekä varhaisiän musiikkikasvattajien tulevaisuuden työnkuvaa että ylipäätään musiikkimaailman ja musiikinopetuksen rakenteellisia muutoksia. Valtakunnallisesta työvoiman kysynnän tilaa vuonna 2025 käsittelevästä raportista on mahdollista tarkastella varhaisiän musiikkikasvattajien työllistymisen mahdollisuuksia tulevaisuudessa.

4.4.1 Toive-hankkeen loppuraportti 2011

Vuonna 2011 Sibelius-akatemia julkaisi Toive -hankkeen loppuraportin, jossa käsiteltiin hankkeen tuomia tutkimustuloksia sekä visioitiin musiikkikoulutuksen tulevaisuutta.

Toive -hankkeessa tuotettiin ”tutkimustietoa musiikkialan työelämässä tapahtuvista muutoksista ja niistä aiheutuvista laadullisista ja määrällisistä osaamistarpeiden muutoksista” (Muukkonen, Pesonen, Pohjannoro 2011, 132). Tuloksia ja tulevaisuudenkuvia käsiteltiin muun muassa musiikkiopistojen, koulujen musiikinopetuksen, klassisen ja rytmimusiikin sekä liiketoimintaperusteisten hyvinvointipalvelujen näkökulmista. Osa loppuraportin esiintuomista muutospaineista on saanut aikaan muutoksia jo nyt kuuden vuoden aikana, ja osa muutoksista on joko vanhentuneita tai odottavat vielä vauhtiin pääsemistään.

Musiikkioppilaitosten tulevaisuutta käsitellään raportin ensimmäisessä artikkelissa ”Näkymiä musiikkiopistojen tulevaisuuteen”, jonka on kirjoittanut Ulla Pohjannoro (2011, 10). Artikkelissa kerrotaan monen opiston suunnittelevan musiikin varhaiskasvatuksen opetuksen lisäämistä. Samalla artikkeli nostaa esiin muun muassa ongelman varhaisiän musiikinopettajien rekrytoinnista esittämällä, että kun ”varhaiskasvattajia koulutetaan ainoastaan neljässä ammattikorkeakoulussa, voidaan perustellusti kysyä, mistä saadaan tulevaisuuden musiikin varhaiskasvatuksen opettajat” (Pohjannoro 2011, 12). Nyt kuusi vuotta myöhemmin, koulutuspaikkojen vähetessä voidaan kysyä samaa ehkä jopa vielä ponnekkaammin. Muita musiikkioppilaitosten tulevaisuuden haasteita on artikkelin mukaan monimuotoisen opetuksen tarjoaminen, ryhmäpedagogiikan kehittäminen sekä monialaisuus. Koulutuksen kokonaisvaltaista kehittämistä kaivataan muun muassa pedagogisessa osaamisessa ja vuorovaikutustaidoissa. Vertaisryhmien välinen vuorovaikutus nostetaan yhdeksi päällimmäiseksi kehityskohteeksi, sekä eri taidealojen välillä, koulu- ja sosiaalitoimen välillä että myös opiston ja oppilaan ja tämän perheen asiakassuhteessa. (Pohjannoro 2011, 11, 15.)

Liiketoimintaperusteisten hyvinvointipalvelujen osuutta työllistäjänä pohditaan Katri Halosen (2011, 83) artikkelissa ”Pioneerihenkeä, riskinottoa ja luovuutta – Liiketoimintaperusteiset hyvinvointipalvelut muusikon työllistäjänä”. Artikkelissa kuvataan kolmen erilaisen taiteen soveltavan käytön liikeyritystä ja niiden kohtaamia haasteita. Vaikka taiteen ja musiikin hyvinvointia lisäävät ja ennaltaehkäisevät vaikutukset tunnistetaankin yhä enenevissä määrin, silti kaikki esimerkiyritykset toimivat pitkälti asiakasmaksujen varassa. Toiminta on saattanut lähteä liikkeelle projektirahoituksesta, mutta projektin päätymisen jälkeen julkisen sektorin tuki on saattanut loppua täysin. Kuitenkin yleisesti sosiaali- ja terveystaloudissa julkisen tuen määrä esimerkiksi asiakasmaksuissa on huomattava, eli palveluita käyttävät ihmiset ovat tottuneet paljon pienempiin asiakasmaksuihin kuin vaikkapa yksityisen yrityksen järjestämässä kuntoutustyössä.

Haastava ansaintalogiikka onkin yksi suurimmista haasteista musiikki- tai kulttuuriperustaisten hyvinvointipalvelujen kehittämisessä ja laajentamisessa. (Halonen 2011, 85-88.) Palvelujen kehittämiselle ja laajentamiselle varsinkin pääkaupunkiseudun ulkopuolelle on kuitenkin tarvetta: väestön ikääntyessä elinikäisen oppimisen ideologia korostuu ja musiikin kautta tuotettujen hyvinvointipalvelujen tarve lisääntyy. Musiikkitoimintaa voidaan enenevässä määrin toteuttaa yrityksissä esimerkiksi työhyvinvoinnin rakentamisessa. Artikkelissa painotetaan taiteen soveltavan käytön ammattitaitoisuutta, eikä hyvinvointipalveluissa työskentelyn pitäisi olla muusikolle ns. ”varavaihtoehto”. Ylipäätään musiikin koulutuksessa tulisi kiinnittää enemmän huomiota asiakasajatteluun, oppijaläh- töiseen opettamiseen ja taiteen soveltavan käytön eri mahdollisuuksiin. (Halonen 2011, 89-92.)

Raportin toisella puoliskolla syvennyttään enemmän musiikkioppilaitosten ja musiikin- opiskelun tulevaisuuteen musiikkioppilaitosten, koulujen musiikinopetuksen, konserva- torioiden, ammattikorkeakoulujen ja musiikkiyliopiston kautta (Muukkonen, Pesonen & Pohjannoro, 2011, 96-128). Kaikissa, eri musiikin oppimisen ”asteita” edustavissa artik- keleissa nousee esiin sama uhkakuva: musiikin ja musiikkikoulujen julkisen rahoituksen loppuminen ja sitä kautta musiikin arvostuksen väheneminen ja musiikin alan ammatti- laisten ahdinko. Musiikin tärkeyttä ja sen tuomia vaikutuksia ihmisten hyvinvoinnin kautta jopa valtion talouteen ja kansainväliseen kilpailukykyyn perustellaan samoin kuin mo- nessa uudemmassakin tutkimuksessa ja raportissa. Musiikin ammattilaisten työllisty- mistä sosiaali- ja terveysalalle yhä enemmän käsitellään myös lähes jokaisessa artikke- lissa. Artikkelien samankaltaisuutta on jopa hieman lannistavaakin lukea, sillä jos kaikki nämä musiikkialan tulevaisuuteen vaikuttavat paineet, uhat ja mahdollisuudet tunnistet- tiin ja tunnustettiin jo 2010-luvun vaihteessa, miksei asialle ole vielä tapahtunut mitään? Olemmeko mahdollisesti jonkun suuremman murroksen kynnyksellä, vai olemmeko vain jämähtäneet paikoillemme?

4.4.2 Musiikkialan ennakointi- ja osaamistarveselvitys 2012

Vuonna 2012 Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus julkaisi Musiikkialan ennakointi- ja osaamistarveselvityksen, jonka ”tavoitteena oli selvittää ja ennakoida, miltä musiikkialan tulevaisuus näyttää ja minkälaista osaamista alalla tarvitaan”. (San- tala, Handelberg & Kiuru 2012, 5). Selvitys perustuu pitkälti vain musiikin tekemisen,

tuottamisen, esittämisen ja myymisen alojen kehitykseen, mutta siitä voi päätellä myös varhaisiän musiikkikasvattajan tulevaisuutta.

Selvityksessä käsitellään musiikkialan ajattelutavan ja ansaintalogiikan muutosta palveluliiketoimintaan ja palvelukeskeiseen yhteiskuntaan sopivammaksi. Musiikin käyttötapojen ja -tarkoitusten muutoksiin liittyviä trendejä tutkiessa avautuu mahdollisuuksia uusien toimintamallien kehittymiselle ja musiikkialan monipuolistumiselle. Selvityksessä korostetaan musiikin ja luovien alojen yhteistyötä sekä monialaisuutta myös taidealojen ulkopuolelle; musiikin käyttämisestä esimerkiksi yritysten kilpailukyvyn ja työyhteisön hyvinvoinnin vahvistamiseen, eli toisin sanoen taiteen soveltavan käytön ammattitaidon hyödyntämiseen. (Santala, Handelberg & Kiuru 2012, 6-7.) Musiikin ja samalla myös esimerkiksi musiikkikoulujen konseptien tuotteistaminen vastaa musiikin alalla näkyvään alalajien ja alagenrejen sirpaloitumisen trendiin. Yhteiskunnan muuttuessa yhä palvelu- ja kokemuskeskeisemmäksi tulee musiikista ja sen musiikin tuomista vaikutuksista eri tilanteissa yhä merkittävämpi ”henkisen hyvinvoinnin ja taloudellisen toiminnan tukipilari” (Santala, Handelberg & Kiuru 2012, 9). Selvityksen mukaan alalla on ”paljon taitoa ja osaamista, jota voitaisiin kaupallistaa nykyistä enemmän” kohti kannattavaa elinkeinotoimintaa yhä useammalle musiikin alan ammattilaiselle (Santala, Handelberg & Kiuru 2012, 9). Selvitys nosti esiin myös yrittäjyyskoulutuksen riittävyyden musiikin alan koulutuksessa (Santala, Handelberg & Kiuru 2012, 46).

Tärkeimmiksi musiikin alan muutostrendeiksi selvitys nostaa mm. kokemuksellisuuden sekä itse tekemisen ja osallistumisen merkityksen (Santala, Handelberg & Kiuru 2012, 35-36). Tämä tarkoittaa muun muassa musiikinkuuntelupalveluiden ja niihin liittyvän sosiaalisen median kehittämisen lisäksi luovien alojen yhteistyössä syntyneiden innovatiivisten kokonaisuuksien luomista. Yhteiskunnan ja talouden merkityksestä musiikin alan tulevaisuuteen selvitys toteaa seuraavasti: ”Yleinen arvostus musiikkikulttuuria kohtaan vaikuttaa paitsi muusikoiden sosiaaliseen statukseen, myös yhteiskunnan panostuksiin musiikkialaan sekä musiikkimarkkinoiden kokoon” (Santala, Handelberg & Kiuru 2012, 43). Sama pätee myös musiikinopetuksen alalla musiikkipedagogien arvostukseen.

4.4.3 Työvoiman kysyntä 2025

Opetushallitus julkaisi vuonna 2011 raportin ”Koulutus ja työvoiman kysyntä 2025 – Ennakointituloksia tulevaisuuden työpaikoista ja koulutustarpeista”, jossa kuvattiin työllisyyden ja työn tarpeen kehittymistä eri aloilla Suomessa. Raportissa on eritelty eri alojen

työllisyyden ja sitä kautta koulutustarpeen kehittymistä valtakunnallisesti. Tuloksissa esitellään kaksi vaihtoehtoista ennustetta, perusskenaario ja tavoiteskenaario perustuen joko lähihistorian mukaiseen kehitykseen (perusskenaario) tai huomattavasti nopeampaan kehitykseen (tavoiteskenaario). (Hanhijoki, Katajisto, Kimari & Savioja 2011, 5-6.) Tähän opinnäytetyöhön en eritellyt skenaarioita, vaan tutkin ennusteita pääpiirteittäin yhdistellen.

Raporttia lukiessa on vaikeaa erottaa, mihin alaan varhaisiän musiikkikasvattaja vuonna 2025 kuuluu. Eri alojen työllistymisvaihtoehtojen perusteella varhaisiän musiikkikasvattaja voi työllistyä joko sosiaali- ja terveysalalle, opetus- ja kasvatusalalle tai kulttuurialalle (ks. esim. luvut 5.1 ja 5.3). Ylipäätään eri aloja vertailtaessa työllisyyden ennakoitaan kasvavan eniten sosiaali- ja terveysalalla, vähittäiskaupassa sekä koulutuksen ja tutkimuksen alalla. Kuitenkin poistuman, eli alalta poistuvien henkilöiden ja sitä kautta jääneiden avoimien työpaikkojen osuus on raportin mukaan prosentuaalisesti pienin kulttuuri- (ja tiedotus-) työssä. Eniten avautuvia työpaikkoja ennakoitaan avautuvan sosiaali- ja terveysalalle ja toiseksi eniten opetusalalle. (Hanhijoki, Katajisto, Kimari & Savioja 2011, 7-8.) Ennakoidessa koulutuspaikkojen tarpeen kehitystä suurin paine koulutuksen supistamiseen on kulttuurialalla, vaikka ennakoinnissa onkin otettu huomioon kulttuurialojen monialaisuuden kasvu eri toimialoilla. Samaan aikaan sosiaali- ja terveysalan koulutustarve kasvaa huomattavasti ja humanistisen ja kasvatustarpeen koulutustarve pienenee hieman. (Hanhijoki, Katajisto, Kimari & Savioja 2011, 9-12.)

Ennakointituloksista on siis vaikeaa suoraan päätellä, miten varhaisiän musiikkikasvattajien työllisyys tulee kehittymään tulevaisuudessa. Kuitenkin esimerkiksi raportin mukaan eniten kasvavalla sosiaali- ja terveysalalla tullaan tulevaisuudessa muun muassa ”korostamaan entistä enemmän ennaltaehkäisevien ja terveyttä edistävien toimenpiteiden merkitystä ja syrjäytymisen ehkäisyä” sekä ”pyritään edistämään eri ammattiryhmien yhteistyötä ja joustavaa työnjakoa”, eli asioita joihin ammattitaitoinen taiteen soveltavan käytön asiantuntija voisi työllistyä enemmänkin kuin nykyään. (Hanhijoki, Katajisto, Kimari & Savioja 2011, 63).

Ehkä tässä kohtaa olisikin aihetta tarkastella koulutuksen muutoksen tarvetta. Olisiko hyvä, jos varhaisiän musiikkikasvattajalla olisi myös sosiaali- ja terveysalan erikoistumis- koulutus? Pitäisikö koulutuksemme nimikettä muuttaa? Tulisiko koulutuksen rakennetta kehittää työllistymisen kannalta optimaalisempaan suuntaan sosiaali- ja terveysalalle?

5 Varhaisiän musiikkikasvatuksen muuttuva toimintaympäristö

5.1 Työllistyminen vai työllistäminen

Varhaisiän musiikkikasvattajan on mahdollisuus työskennellä joko kunnallisissa tai yksityisissä musiikkioppilaitoksissa tai musiikkikouluissa, päiväkodeissa, kansalaisopistoissa, työväenopistoissa, yhdistyksen työntekijänä (esim. Mannerheimin lastensuojeluliitto), tai seurakunnan työntekijänä. Varhaisiän musiikkikasvatuksen alalla yrittäjyys kasvaa koko ajan, musiikkipedagogi voi toimia yrittäjänä joko oman musiikkikoulun tai toiminnan kautta tai työllistää itsensä freelancerina.

5.1.1 Musiikkioppilaitokset

Vuonna 2010 Suomessa oli 13 konservatoriota, 90 musiikkiopistoa tai musiikkikoulua (Suomen Musiikkioppilaitosten liittoon SML:n kuuluvaa), noin 100 yksityistä musiikkikoulua sekä kansalais- ja työväenopistoja (Krokkfors 2010, 146). Varhaisiän musiikkikasvattaja voi työllistyä musiikkioppilaitoksessa viranhaltijana, lehtorina, päätoimisena tuntiopettajana tai sivutoimisena tuntiopettajana. Suurin ero eri työnimikkeillä toimimisessa on tuntimäärä ja eri työehtosopimukset. Musiikkiopistojen rahoituksesta leikataan yhä enenevässä määrin, ja esimerkiksi avoimia paikkoja kunnallisten oppilaitoksen virkoihin on harvoin tarjolla.

Yksityisten musiikkikoulujen määrä lisääntyy koko ajan erityisesti pääkaupunkiseudulla, mutta myös muualla Suomessa. Yksityisten musiikkikoulujen on mahdollista luoda itse omat opetussuunnitelmansa, jonka avulla oppilaat saavat valita mieluisensa musiikkikoulun ja näin saada haluamaansa opetusta. Yksityisten musiikkikoulujen voisi siis sanoa lisäävän oppijalähtöistä opetusta. Yksityisten musiikkikoulujen perustamista ei kuitenkaan valvo, joten kuka tahansa voi sellaisen perustaa. Pätevien opettajien opetus ja siitä saadut oppimiskokemukset ovat kuitenkin hyvää mainosta yksityisille musiikkikouluille, ja uskon että kaikki musiikkikoulut haluavat tarjota mahdollisimman laadukasta opetusta oppilailleen.

5.1.2 Päiväkodit

Joissakin Suomen kunnissa musiikkioppilaitokset ja päiväkodit järjestävät musiikkileikkikoulutunteja päiväkodin yhteydessä, eli päiväkotimuskareita. Tällöin päiväkoteihin tulee paikan päälle opettamaan musiikkioppilaitoksen pätevä varhaisiän musiikinopettaja. Päiväkotimuskari on yleensä maksullinen, ja vanhemmat saavat päättää, osallistuuko heidän lapsensa päiväkotimuskariin. Mikäli vanhemmat eivät halua osallistua, järjestetään muille lapsille korvaavaa ohjelmaa muskaritunnin ajaksi. Joissakin kunnissa ja oppilaitoksissa on mahdollisuus hakea myös vapaaoppilaspaikkaa, jolloin opetus on maksutonta.

Riitta-Liisa Rauhala tutki opinnäytetyössään ”Musiikkileikkikouluopettajien kokemuksia päiväkotimuskareista” päiväkotimuskareita varhaisiän musiikkikasvattajien näkökulmasta. Kyseiseen kyselyyn osallistuneista 47 varhaisiän musiikkikasvattajista 44 piti musiikkileikkikoulun pitämistä päiväkotiryhmille tärkeänä. (Rauhala 2015, 12). Päiväkotimuskareiden katsottiin edistävän lasten kielellistä kehitystä, myös niiden lasten joiden äidinkieli ei ollut sama kuin päiväkotimuskarissa käytetty kieli. Lasten vireyttä vaikutti musiikkileikkikoulutunnin lähestymistapaan ja lopputulokseen positiivisesti. Päiväkotimuskari voi myös tarjota mielekkään päivätyön varhaisiän musiikkikasvattajille. (Rauhala 2015, 10, 13.) Rauhalan tutkimuksessa kysyttiin myös, eriarvoistaako päiväkodeissa pidettävä muskari päiväkodin lapsia. Vastaaajista suurin osa oli väitteestä täysin tai joksikin eri mieltä, joskin 19 vastaajaa oli väittämästä samaa mieltä. (Rauhala 2015, 20).

Suurimmaksi keskustelunaiheeksi päiväkotimuskarien kanssa nousi niiden maksullisuus. Muun muassa Helsingissä päiväkotimuskarit ovat olleet kiellettyjä kunnallisissa päiväkodeissa, koska maksullisuuden takia lapset saattaisivat joutua epätasa-arvoiseen asemaan keskenään (Koppinen 2013). Yksityisissä päiväkodeissa muskareita on saanut järjestää. Espoossa päiväkotimuskarit ovat olleet sallittuja kaikissa päiväkodeissa, ainakin tähän asti.

Päiväkotimuskarien laillisuus nousi otsikoihin syksyllä 2016, kun maksullisten muskareiden pitäminen joutui juridisen tarkastelun kohteeksi (Kuokkanen 2016). Tarkastelu lähti kantelusta, jossa vanhempi koki päiväkotimuskarin syrjivän lapsia sen perusteella, oliko heidän vanhemmillaan mahdollisuutta valita päiväkotimuskari. Espoon kaupunki on perustellut päätöstään vapaaoppilaspaikkojen ja maksuhojennusten mahdollisuudella. Näin on perusteltu, että musiikkikasvatusta on tarjolla kaikille halukkaille.

Varhaisiän musiikinopettajat ry otti kantaa päiväkotimuskareiden hyötyihin ja Espoon päiväkotimuskarien laillisuuteen tammikuussa 2017 Suomen musiikkikasvatusseura FiSME ry:n kuukauden kolumnissa (Koskelo & Tamper 2017). Kolumnissa painotettiin hoitopäivän aikana tapahtuvasta musiikkileikkikoulusta saatuja hyviä kokemuksia muun muassa lasten viireystason ja iltoihin jäävän vapaa-ajan kannalta. Kolumni totesi toiminnan muun muassa helpottavan perheiden arkea ja vapaaoppilaspaikkojen avulla jopa lisäävän tasa-arvoisuutta tarjoamalla mahdollisuuden harrastaa myös kaikkein vähätuloisimmille. Iltaharrastusten siirtyminen päiväkotipäivän aikana tapahtuvaksi toiminnaksi koettiin myös perheen aikataulujen kannalta lasten eriarvoistumista ehkäisevänä seikkana, sillä kaikkien perheiden ei aikataulullisesti ole mahdollista osallistua iltaisin tapahtuviin harrastuksiin. Päiväkotimuskarien eriarvoistavaa toteutusta vastaan kolumnissa todettiin, kuinka ”olosuhteiden tulisi luonnollisesti olla, tai ne tulisi muuttaa sellaisiksi, ettei toiminta eriarvoista lapsia.”. (Koskelo & Tamper 2017.)

Opetushallitus julkaisi helmikuussa 2017 lausunnon, jossa se otti kantaa päiväkotimuskarien järjestämiseen päiväkotipäivän aikana uuden varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti (Opetushallitus 2017b). Lausunnossa todettiin, että lain mukaan yksi varhaiskasvatuksen tavoitteista on mm. taiteiden ja kulttuuriperinnön opettaminen monipuolisella pedagogisella toiminnalla. Lausunnossa painotettiin musiikin tärkeää roolia varhaiskasvatuksessa, ja kuinka varhaiskasvatuksen järjestäjien tulee tarjota taidekasvatusta osana varhaiskasvatusta. Lopuksi Opetushallitus kuitenkin toteaa, että ”[v]arhaiskasvatuksen yhteydessä järjestettävä muu mahdollinen maksullinen toiminta ei ole varhaiskasvatusta – [m]uu toiminta tulee järjestää siten, ettei se loukkaa niiden lasten oikeutta varhaiskasvatuksen mukaiseen varhaiskasvatukseen, jotka eivät osallistu tähän – toimintaan” (Opetushallitus 2017b). Lausunnosta voidaankin tulkita, ettei Opetushallitus pidä päiväkotimuskareita laittomina ja syrjivinä, mutta niiden järjestäminen on toteutettava niin, ettei kukaan koe tulevansa syrjityksi. Lausunnon lopuksi annettiin suositus päiväkotimuskaritoiminnan järjestämisestä joko ennen tai jälkeen päiväkotipäivän.

5.1.3 Musiikkipedagogi yrittäjänä

Mikäli musiikkipedagogi haluaa työllistää itse itsensä, voi hän toimia freelancerina, toiminimellä tai oman yrityksen kautta. Oman yrityksen perustaminen ja sitä kautta itsensä työllistäminen musiikin alalla on periaatteessa täysin uudelle alalle lähtemistä. Yrittäjänä on vapaa toteuttamaan omaa musiikillista ammatti-identiteettiään haluamallaan tavalla,

mutta taiteellisen tai pedagogisen vapauden lisäksi yrittäjällä on paljon vastuuta ja velvollisuuksia, jotka tulevat viemään paljon aikaa yrittäjän vapaa-ajasta. Myös taloudellinen riski on suuri, sillä omien tulojen erottaminen yrityksen tuloista ei ainakaan aluksi ole mahdollista.

Yrittäjäksi ryhtyminen vaatii musiikkipedagogilta monialaisuutta laajalla skaalalla. Ennen yrityksen perustamista tulee yrittäjän paneutua ja hankkia tietoa byrokratiasta, lakiasioista, verotuksesta ja ylipäätään yrityksen perustamisesta. Suomen muusikkojen liitto ry (SML) tarjoaa jäsenilleen laki-, sopimus-, vero- ja yrittäjäneuvontaa sekä oikeusapua (Suomen muusikkojen liitto ry 2016). Oman yrityksen idean ja tavoitteiden täytyy olla myös selvillä. Kysyntää ja tarjontaa oman yrityksen tarjoamille palveluille on myös hyvä kartoittaa toiminnan jatkumisen takaamiseksi, samaten mainosalaan paneutuminen ei ole pahitteeksi yritystä perustettaessa.

Ryhtyessään musiikkikoulu yrittäjäksi tulee musiikkipedagogin vastuulle sekä opetuksessa tarvittavien materiaalien että opetustilojen hankkiminen. Yleensä musiikkikoulu yrittäjäksi ryhtyessään toimii musiikkipedagogi myös oman koulunsa rehtorina, jonka työkuvaan kuuluvat hallinnolliset asiat opetustyön lisäksi. Jos musiikkikoulu tarjoaa taiteen perusopetukseen kuuluvaa koulutusta, pitää rehtorilla olla ylempi ammattikorkeakoulututkinto (Finlex 986/1998, 2:2).

Varhaisiän musiikkikasvatuksen koulutuksen käynyt voi myös halutessaan aloittaa uran hyvinvointiyrittäjänä. Käsittelen musiikkipedagogin mahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden alalla tarkemmin luvussa 5.3.

5.2 Töiden sirpaleisuus

Varhaisiän musiikkikasvattajan monialaisuus ja työllistymisen eri mahdollisuudet aiheuttavat sen, että varsinaista fyysistä työpaikkaa ei synny kaikille. Taiteen soveltavan käytön keikkatyön lisäksi (ks. luku 5.3) myös musiikin opetuksen parissa on siirrytty koulun seinien sisältä lähemmäs asiakkaita. Erityisesti yksityiset musiikkikoulut perustavat toimipisteitään sinne, missä on asiakkaita: koulujen ja päiväkotien yhteyteen tai jopa asukastalojen kerhuhuoneisiin.

Työn sirpaloituminen sekä eri aloille että yrityksille tai musiikkikouluille tuovat mukanaan välimatkoista koostuvien kilometrien lisäksi aikataulullisia ongelmia ja ehkä jopa eettisen

kysymyksen kulkuvälineiden käytöstä. Paljon kiertävä varhaisiän musiikkikasvattaja saattaa kokea itsensä yksinäiseksi ilman fyysistä työyhteisöä, jolloin työhyvinvointi sekä työmotivaatio kääntyvät laskuun. Työyhteisön kehittäminen ja ylläpito muilla tavoin olisi-kin erityisen tärkeää laadukkaan ja mielekkään työn takaamiseksi. Varhaisiän musiikkikasvattajien on mahdollisuus rakentaa toisenlaista työyhteisöä alan järjestöistä, kuten esimerkiksi Varhaisiän musiikinopettajat ry:n (VaMO ry) kautta.

Työpisteestä toiseen matkustettaessa saattaa ongelmaksi muodostua myös opetuksessa tarvittavien materiaalien ja soittimien kuljettaminen eri paikkojen välillä tai niiden säilyttäminen opetuspisteen yleensä rajallisissa säilytystiloissa. Digitalisoituminen on helpottanut tilannetta erityisesti äänentoiston mutta myös sähköisten soittimien painon ja koon kannalta. Kuitenkin tilanteessa, jossa soittimia ja muuta materiaalia kuljetetaan eri opetuspisteiden välillä, on oman auton käyttö lähes väistämätöntä. Tämä nostaa esiin kysymyksiä sekä kestäväen kehityksen että musiikkipedagogin oman taloudellisen tilanteen kannalta.

5.3 Taiteen soveltava käyttö

Taiteen soveltavan käytön työt lisääntyvät koko ajan. Musiikin ja musiikkipedagogin ammattitaidon käyttö erilaisissa ympäristöissä, kuten esimerkiksi asiakastapahtumissa, yrityksen työhyvinvoinnin edistäjänä tai erilaisissa lasten ja aikuisten työpajoissa vaikkapa konsertin yhteydessä on yhä suosittumpaa. Taideintegraatio musiikin ja muiden taiteenalojen kanssa antaa uusia mahdollisuuksia elämysten, kokemusten ja luovuuden herättämiseen. Musiikin tuomat positiiviset vaikutukset terveyteen ja hyvinvointiin tunnustetaan yhä laajemmin. Useiden aivotutkimusten kautta ollaan saatu konkreettista tietoa, miten musiikki vaikuttaa fyysisesti sekä onnistuneet kokeilut ja hankkeet eri aloilla ovat auttaneet musiikin terveysvaikutuksia saamaan jalansijaa. Sitä kautta sekä kiinnostus että rahoitus tällaiseen taiteen soveltavaan käyttöön on alati kasvamassa.

Erityisesti sosiaali- ja terveysalalle taiteen soveltaviin töihin työllistyy yhä useampi musiikkipedagogi. Esimerkiksi kulttuurisessa vanhustyössä vaalitaan ja edistetään ikäihmisten mielekästä arkea, terveyttä, henkistä hyvinvointia sekä ikääntyvien aivojen tukemista taiteen ja kulttuurin keinoin joko osallistavan taidetoiminnan tai muiden kulttuurikokemusten kautta. Tällöin esimerkiksi hoivakodissa voi työskennellä hoitohenkilökunnan lisäksi luovien alojen asiantuntijoita, kuten musiikkipedagogeja joko kulttuurisen vanhustyön vastaavana tai kouluttamassa muuta henkilökuntaa. (Huhtinen-Hildén 2013, 11-12.)

Vanhustyön lisäksi myös muuhun hoitoalaan esimerkiksi sairaaloissa tai kuntoutuksessa (esimerkiksi muistisairaant) soveltuva taiteen soveltavan käytön ala on hoivamusiikki. Hoivamusiikki tai hoivamusikkona toimimisen tavoitteena on arjen rutiinien ja sitä kautta esimerkiksi kuntoutuksen sujuvuus, tunteiden välittäminen ja niistä seuranneet keskustelut, vuorovaikutuksen edistäminen sekä viihdyttäminen tai liikunnan rytmittäminen (Numminen 2010).

Monet sosiaali- ja terveysalan käyttöönottamista taiteen soveltavan käytön osa-alueista ovat alun perin lähteneet hanketoiminnasta. Esimerkiksi Metropolia Ammattikorkeakoulu toteutti vuosina 2015-2016 Kohti luovaa arkea -hankkeen, joka keskittyi kulttuuriseen vanhustyöhön sekä taiteen ja luovuuden antaman hyvinvoinnin konkreettiseen käyttöön vanhusten arjessa (Huhtinen-Hildén, Puustelli-Pitkänen, Strandnam & Ala-Nikkola 2017, 3). Hanke ja sen tutkimustulokset olivat kannustavia taiteen soveltavalle käytölle arjen vanhustyössä, mutta taide- ja kulttuurialaa haastettiin pohtimaan alan moniammatillisuutta ja yhteistoimijuutta. Myös koulutuksen ja työssäoppimisen asemaa korostettiin, eli esimerkiksi varhaisiän musiikkikasvattajan näkökulmasta projekteja joita alan opiskelijat pääsevät kokemaan jo opintojensa aikana. (Huhtinen-Hildén, Puustelli-Pitkänen, Strandnam & Ala-Nikkola 2017, 115.)

Kuitenkin täytyy muistaa, että varhaisiän musiikkikasvattaja ei ole musiikkiterapeutti ilman erillisiä musiikkiterapian opintoja. Kun varhaisiän musiikkikasvattaja, musiikkipedagogi työskentelee esimerkiksi erilaisten potilasryhmien (aikuiset, vanhukset, mielenterveyspotilaat, dementikot, kehitysvammaiset) kanssa tavoitteenaan virkistävä ja hyvinvointia edistävä toiminta, puhutaan hoivamusiikkityöstä tai musiikin terapeuttisesta käytöstä. (Takamäki 2014, 5, 8.) Musiikkiterapian tavoitteena on kuntoutus, ennaltaehkäisy tai hoito. Musiikkiterapiaa antaa aina musiikkiterapian opinnot suorittanut ammattilainen. (Takamäki 2014, 8).

Musiikkipedagogi voi työllistyä taiteen soveltavan käytön töihin myös koulu- tai kasvatusalalla. Vantaan varhaiskasvatus ja kulttuuripalvelut yhteistyössä järjestivät vuosina 2014-2016 TAIKAVA (taidekasvattajat varhaiskasvatuksessa) –hankkeen, jonka positiivisten tulosten seurauksena Vantaan kaupunki palkkasi vakinaisia taidepedagogeja päiväkodeihin. Taidepedagogit toimivat päiväkodeissa sekä henkilökohtaisesti tukea tarvitsevien lasten parissa että yleisesti lapsiryhmien kanssa tukien heidän tasapainoista ke-

hitystään, kasvua ja hyvinvointia taidekasvatuksen keinoin. Vantaan kaupungilta saatujen positiivisten tulosten seurauksena myös muut kunnat ovat palkanneet taidepedagogeja osaksi päiväkotien ja esikoulujen henkilökuntaa. (TAIKAVA 2017.)

Taiteen soveltavaan käyttöön erikoistunut musiikkipedagogi voi myös toimia yhteisömuusikkona esimerkiksi asukas-yhteisöissä, koulun kanssa yhteistyössä tai maahanmuuttajien parissa. Yhteisömuusikon voisi sanoa toimivan sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteiden mukaisesti edistäen innostamisen ja ihmisten liikkeelle saamisen kautta sosiaalista kommunikaatiota ja ihmisten välistä vuorovaikutusta yhteisöissään. Samalla sosiokulttuurisen innostamisen parissa työskentelevä musiikkipedagogi pyrkii saamaan aikaan myös yksilöiden elämänlaatua parantavia kokemuksia ja päämääriä. Taiteen luominen yhteisön kanssa koetaan tärkeämmäksi kuin taiteellinen lopputulos. (Koskinen 2013, 14-16.)

Taideyliopisto koordinoi tällä hetkellä monitieteistä kuusi vuotta kestävästä tutkimushankkeesta nimeltään ARTSEQUAL, jossa on mukana muun muassa Turun yliopisto, Lappeenrannan yliopisto, Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhdistys Cupore ja Työterveyslaitos. ARTSEQUAL tutkii taiteen ja taidekasvatuksen hyvinvointimerkitystä kaikille kuuluvana ja tasa-arvoistavana julkisena peruspalveluna. Hanke nostaa esiin uusia innovaatioita taiteen ja taidekasvatuksen sekä taiteen soveltavan käytön alalla, ja kannustaa monialaisuuteen ja yhteistoimijuuteen eri alojen välillä. Tutkimushanke on yksi Suomen suurimmista taiteenalojen tutkimushankkeista, ja mitä luultavimmin sen tulokset tulevat vaikuttamaan merkittävästi taiteen soveltavan käytön töiden lisääntymiseen ehkä jopa yhteiskunnallisesti. (ARTSEQUAL 2017.)

6 Varhaisiän musiikkikasvattajien työllistyminen ja tulevaisuudennäkymät; haastattelujen tulokset

Tässä luvussa erittelen haastatteluista saamiani vastauksia eri aihealueisiin. Osa vastauksista on saatu eri haastattelukysymyksiin eri vaiheissa haastattelua, mutta käsittelevät silti samoja aiheita. En koe tarpeelliseksi jakaa vastauksia haastateltujen henkilöiden mukaan, sillä haastattelukysymyksiin saadut vastaukset olivat suurimmalta osalta samankaltaisia tai samaa asiaa sivuavia jokaisen haastateltavan kohdalla. Haastatellut varhaisiän musiikkikasvattajat osallistuivat haastatteluun sillä perusteella, että vastauk-

set annetaan anonyymeinä ja luottamuksellisesti, ja mielestäni vastausten merkitseminen eri henkilöiltä tulleeeksi saattaa jo aiheuttaa tunnistettavuutta vastauksia yhdistelemällä. Myöskään opinnäytetyöni kannalta henkilöiden jakaminen vastausten perusteella ei ole tarpeellista, vaan käsittelen vastauksia yleisesti varhaisiän musiikkikasvattajien työnkuvaa hahmottaessani. Nämä vastaukset otan huomioon luvussa 7 pohtiessani, miten varhaisiän musiikkikasvatus ja musiikkikasvattajat tulevat kehittymään tulevaisuudessa.

6.1 Nykyinen työnkuva

Haastateltavista kolme neljästä työskentelivät tällä hetkellä varhaisiän musiikkikasvattajina erilaisissa oppilaitoksissa ja yksi haastateltava kouluikäisten musiikkikasvatuksen parissa. Vain yhdellä haastateltavista koko työnkuva koostui musiikkileikkikoulujen opetuksesta ja muilla haastatelluilla työhön kuului lisäksi esimerkiksi instrumentti- tai yhteopetusta. Kaikki haastateltavista tekivät myös eri määriä taiteen soveltavan käytön töitä (esimerkiksi työpajojen vetäminen yleisötapahtumissa) sekä työskentelivät musiikkoina keikkaillen tai levyttäen. Kahdella haastateltavista työnimike on päätoiminen, kahdella työ koostuu monesta sivutoimisesta työsopimuksesta. Kaikki haastateltavat olivat aloittaneet työskentelyn jo opintojen aikana, yksi haastateltavista jo ennen koulutukseen pyrkimistään. Osa työsopimuksista on saatu työnhaun kautta, mutta suureen osaan haastateltavat ovat päässeet suhteiden ja verkostoitumisen kautta, esimerkiksi sijaistuksen jälkeen tai kollegoiden jättäessä töitään.

6.2 Työelämässä kohdatut haasteet

6.2.1 Työn sirpaleisuus, sivutoimiset työsopimukset

Työsopimusten sivutoimisuus koettiin haasteena monesta näkökulmasta. Työsopimukset ovat usein määräaikaisia lukuvuoden ajan, jolloin esimerkiksi kesälomien aikaan useat sivutoimisilla työsopimuksilla työskentelevät musiikkipedagogit ovat kesän ajalta lomautettuna tai työttömiä. Työsopimusten määräaikaisuus luo myös epävarmuutta tulevasta, sillä koskaan ei voi tietää varmasti töiden jatkumisesta syksyllä.

Sivutoimisuus nosti esiin myös muita vamuka-työnkuvaan kuuluvia haasteita. Eri työpaikkojen yhteensovittaminen sekä aikataulullisesti että logistisesti koettiin haastavana

omia työpäiviä suunnitellessa. Työpaikkojen välimatkat ja päivien sirpaleisuus koettiin ongelmallisena.

”Aamulla kaksi tuntia tuolla opetusta ja iltapäivällä kolme tuntia tuolla.”

”Olisi kiva jos (opetuspisteet) olisi edes samassa kaupungissa tai edes lyhyiden matkojen päässä, kun se maksaa aikaa ja rahaa se liikkuminen.”

Kysyessä tutkimushenkilöiltä mitä muutoksia he haluaisivat nykyiseen työnkuvaansa, suurimmat muutokset eivät liittyneet opetukseen vaan siihen miten varhaisiän musiikinopettajan työnkuva nähdään ja mikä kaikki siihen kuuluu. Töiden jakautuminen eri työnantajille tuo esiin haasteita eri käytäntöjen välillä eri oppilaitoksissa ja muissa työpaikoissa. Eri työnantajien määritelmät sille, mikä kaikki kuuluu työnkuvaan ja mikä ei vaihtelivat suurestikin, ja tutkimushenkilöiden oli vaikea pysyä perässä omaan työnkuvaan kuuluvista velvoitteistaan eri työpaikoissa. Jopa samasta työstä saatu palkka vaihteli eri työpaikoissa eri sopimusten mukaan, sillä osa työpaikoista oli kunnallisia oppilaitoksia ja osa yksityisiä (ks. luku 7). Esimerkiksi matkakorvaukset, tuntisuunnittelu, sairausajan palkka vai vain pidetyistä tunteista korvauksen saaminen, sijaisen hakeminen, tiedottaminen ja ison ryhmän lisät olivat asioita, joissa haastateltavat olivat kohdanneet poikkeavuuksia.

”Mulla on eri toimipisteissä vähän eri palkat, mikä on vähän kummallista.”

”Se että kun teki moneen paikkaan töitä ja kaikilla työnantajilla oli tavallaan eri ajatus, miten sitä opettajuutta harjoitetaan siellä heidän musiikkikoulussa, niin sit mulla meni välillä ihan sekaisin että mitä mä sanoin kellekin ja muuta.”

”Mä haluisin, että kaikilla vamukoilla olisi kuukausipalkka. Ettei palkattaisi enää niitä s**tanen sivutoimisia. Unelmien maailmassa tätä alaa arvostettaisiin niin paljon, että nähtäisiin se hyöty, et siinä kohtaa kun me oikeasti saadaan.. meikäläisistä saa oikeasti paljon enemmän irti kun me ollaan siellä yhdessä paikassa, meidän ei tarvitse stressata mistään muusta.. sen vois yhä useammin tajuta, että sillä on merkitys.”

Toisaalta työn sirpaleisuus ja monessa eri työpaikassa työskenteleminen nähtiin myös tiedostettuna osana varhaisiän musiikkikasvattajien työnkuvaa.

”Jos haluaa sellaisen työn, mistä tulee varma kuukausipalkka eikä tarvitse tehdä sen duunin eteen kauheasti mitään, niin sitten pitää vaihtaa alaa.”

6.2.2 Vanhemmat, työstä saatu palaute

Kolme neljästä tutkimushenkilöstä nosti esiin vanhempien kohtaamisen yhtenä suurena haasteena omassa työnkuvassaan tällä hetkellä. Yleensä kolmevuotiaasta lähtien lapset osallistuvat musiikkileikkikoulutoimintaan ilman vanhempaa, ja vanhemmat jäävät luokan ulkopuolelle. Vanhemmilta saatu negatiivinen palaute on siis perustunut joko luokan oven läpi kuultuihin tilanteisiin tai lapselta kuultuun näkemykseen musiikkileikkikoulutunnin kulusta. Usein tilanne on tällöin vääristynyt palautteen kannalta, eikä perustu todellisiin tilanteisiin. Palaute on saatu myös usein sähköpostitse tai musiikkioppilaitoksen kanslian tai rehtorin kautta, jolloin palautteeseen ei ole päästy vastaamaan henkilökohtaisesti. Yksi haastateltavista nosti esiin myös yksityiset musiikkikoulut, jossa hänen kokemuksensa mukaan asiakas on aina oikeassa palautteen todenperäisyydestä riippumatta.

”Suurin haaste työelämässä on ollut tuo vanhemmat.”

”Haastavin juttu missä olen ollut mukana oli eräs sähköpostipalaute, jossa tuli sellainen 15-kohtainen vikalista, josta 80% oli asiatonta. Ja sitten kun sitä yritettiin päästä juttelemaan niin ei mitenkään ollut mitään aikaa mihinkään.. Se on sellainen, joka on jättänyt pieniä traumoja että 'mitähän nämä vanhemmat ajattelee nyt oikein tästä'.”

”Sitä (palautetta) on hirveen vaikea ottaa vastaan kun vanhemmat ovat olleet oven takana kuuntelemassa eivätkä ole nähneet sitä tilannetta, ja sitten saa hirveen raakaa palautetta. Et miten siihen pitäisi nyt suhtautua.”

Vanhempien sitoutuneisuus musiikkileikkikouluharrastukseen muiden harrastusten ohella nähtiin myös ongelmallisena. Musiikkileikkikoulutoiminta perustuu säännölliseen opetukseen, jossa oppilaat on jaoteltu ryhmittäin lapsen kehityksen, iän ja mahdollisten aikaisempien kokemusten mukaan (Musiikinopetus Suomessa 2017). Tämä kuitenkin on aiheuttanut konflikteja vanhempien ja haastateltavien välillä.

”Ne vanhemmat voi kanssa olla: 'Meil ois Petterin kans nää jalkapallotreenit just päällekkäin, et me tarvittais sellanen tunti joka ois samana päivänä saman opettajan kanssa mut alkais vartin myöhempään' ja sitten on hirveän hankalaa kun ei onnistu.”

”Sitten on näitä jotka pistää kolme sisarusta samaan ryhmään koska se on kätevää ja se 'kehittää' et 'etkö sä opettajana vois keksii jotain kivaa'.”

Tutkimushenkilöt ovat joutuneet myös ratkomaan ongelmia musiikkileikkikoulussa käyvien oppilaiden vanhempien kesken.

”Toisten lapset ovat aina liian villejä ja äänekkäitä.”

”Vanhemmat välillä kiusaa toinen toisiaan.. Sitten oli yks vanhempi, jota minun piti välillä vähän terapioida.”

Varhaisiän musiikinopettajan työssä kohdatut ihmissuhde- ja palauteongelmat koettiin hankalina, mutta kuitenkin asioina joita tulee varmasti vastaan muillakin työkentillä. Niihin suhtautuminen koettiin haasteena itselle ja omalle jaksamiselle.

”Joskus on sellaisia asioita, että vaikka sä seisoisit päälläsi niin et pysty niihin vaikuttamaan.. Että täytyy vaan itse prosessoida sitä tunnepuolta, ettei vaadi itseltään sellaisia mitä ei voi muuttaa.”

”Armollisuus itselle. Sitä minäkin vielä harjoittelen.”

6.2.3 Pedagogiset haasteet

Työssä kohdatut pedagogiset haasteet nähtiin työhön kuuluvina. Haastateltavat kokivat saavansa tukea ja apua pedagogisiin haasteisiin kollegoiltaan tai itse soveltamalla ja kokeilemalla. Yksi, vuonna 2016 valmistunut tutkimushenkilö oli kohdannut pedagogisia haasteita aloittaessaan pedagogin uraansa.

”Alkuun se aloittaminen, et miten tästä, sellaista perus ’Ai nämä on tämän ikäisiä, ei nämä pysty tekee tätä’, sellaisia mitä siinä työssä oppii.”

Yhdellä haastateltavista oli ryhmissään mukana myös erityisoppijoita, joiden mukanaolo toi muassaan pedagogisia haasteita.

”Mä ehkä lähden itsekin helposti mukaan, että mulla on ollut mun ryhmässä cp-vammaisen lapsi ja down-lapsi.. mutta sitten että mulla on nyt yks sokea tyttö mukana. Siinä on ollut sellaisia hetkiä et ”Hetkinen, mites tämä tehdään?”. Se on kyllä avannut mun silmiäni tosi paljon.”

Pedagogiset haasteet koettiin yleisesti jopa palkitsevana osana työtä. Haasteet nähtiin itseä kehittävinä ja omaa pedagogiuttaan syventävinä.

6.3 Parasta työssä tällä hetkellä

Yleisesti ottaen tutkimushenkilöt olivat tyytyväisiä omaan työnkuvaansa tällä hetkellä. Työ koettiin palkitsevana ja sellaisena, jossa on tilaa kehittää itseään sekä musiikillisesti

että muuten taiteellisesti. Parhaimpina asioina tämänhetkisestä työkuvasta nousivat musiikki ja lapset sekä oman työkentän monipuolisuus ja vaihtelevuus. Varhaisiän musiikkikasvattajina kaikki haastateltavat työskentelivät lasten kanssa joko täyspäiväisesti tai osittain.

”Lapset. Se kun saat yhteyden niihin pieniin tyyppeihin ja me ollaan niin kuin yhdessä siinä, me ollaan niin kuin tiimi.”

”Näkee miten lapset nauttii ja keksii juttuja ja miten ne oivaltaa silloin kun se tilanne on auki.”

Varhaisiän musiikkikasvattajan työhön kuuluva monialaisuus koettiin vaihtelevuuden ja oman henkilökohtaisen muusikkouden ja taiteilijuuden kannalta yhtenä parhaimmista asioista omassa työssä.

”Se kun että en nuorena osannut päättää että menenkö teatterialalle, musiikkialalle vai tanssisinko, niin nyt on sellainen olo että ihan oikeasti joka päivä pääsee tekemään sitä kaikkea.”

”Tottakai mä olen oma itseni mutta nyt saan olla sellainen tarinankertoja ihan joka ikinen päivä.”

Kolme haastateltavaa neljästä työskentelivät myös nuorten ja aikuisten kanssa, instrumenttiopettajina tai ryhmäopettajina. Kaikilla haastateltavilla työnkuvaan kuului myös muusikon töitä ja taiteen soveltavan käytön töitä. Eri töistä koostuva paletti koettiin mielenkiintoisena ja taiteellisesti palkitsevana. Erityisesti arvostettiin työn vaihtelevuutta ja monipuolisuutta sekä vapautta joko työaikojen päättämisessä tai opetustyön suunnittelussa ja toteutuksessa.

”Se että on tosi monenlaista kuitenkin saman alan sisällä tapahtuvaa duunia, et ei ole vaan muskaria tai vaan oppilaita, vaan monenlaisia työkenttiä missä on töissä. Ja ikähaitari on myös aika laaja.”

”Ei ehkä jaksaisi tehdä muskariduuneja 20 tuntia viikossa, nyt kun on piano-oppilaita välissä niin arvostaa niitä muskareitakin eri tavalla.”

”Mulla on vähän sellainen unelmatilanne, että on sen verran töitä, ettei kuormita niin paljoa että voi keskittyä siihen että voi toteuttaa taiteellisuuttaan ja omaa muusikkouttaan.”

6.4 AMK-koulutuksen riittävyys ja kehittäminen

Yleisesti tutkimushenkilöt kokivat Metropolia Ammattikorkeakoulun musiikkipedagogin koulutuksen varhaisiän musiikkikasvatuksen ja taiteen soveltavan käytön suuntautumisvaihtoehdolla riittäväksi nykyiseen työnkuvaansa nähden. Metropolian koulutuksen koettiin olevan hyvä pohja varhaisiän musiikkikasvattajan työhön.

”Opiskeluaikana ajattelin vielä kolmannella luokalla että voitaisiin tehdä paremmin tämäkin juttu ja näin mutta tajunnut vasta töissä et olenhan minä oppinut, että niitä pulpahtelee sieltä.”

”(Metropolian AMK-koulutus on) antanut myös sellaisen että osaa oppia lisää, ei mene sormi suuhun kun tulee tenkkapoota, silloin tietää, mitä voi tehdä tai mistä voi kysyä tai miten voi löytää niitä ratkaisuja.”

”On näytetty paljon, avattu ovia.”

”Mutta yleisesti on tosi positiivinen fiilis tästä ammatista ja näistä valmiuksista mitä Metropolialta on.”

Haastateltavat kokivat kuitenkin koulutusohjelman jättävän paljon vastuuta opiskelijalle. Erityisesti opetusharjoitteluiden määrä nähtiin liian vähäisenä. Kaikki haastateltavat olivat aloittaneet työskentelyn jo opintojen aikana tai jopa sitä ennen, ja opintojen aikaisen työskentelyn merkitys koettiin suureksi siirryttäessä kokopäiväisesti työelämään.

”Varmasti kaikista suurin juttu on se että tekee sijaisuuksia tai töitä koulutuksen aikana.. Että ei tavallaan ne sijaisuudet kuulu siihen koulutukseen, että jos menisi pelkästään niillä työharjoittelulla mitä Metropoliaassa on niin on se vähän köykänen. Että kyllä se vaatii ehkä vähä enemmän.”

”Jos olisi sellainen unelmatilanne niin haluaisin että meillä olisi kymmenen vuoden koulutus jossa olisi välillä työelämäharjoittelua muutama vuosi. Sitten palattaisiin takaisin kouluun ja olisi taas muutama vuosi opiskelua. Kun tässä on niin paljon kaikkea mitä pitää hallita verrattuna siihen jos on instrumenttiopettaja.”

Kolme neljästä haastateltavasta olivat kouluttautuneet joko opintojen aikana tai sitä ennen muun muassa musiikkiterapian perusopinnoissa, Varhaisiän musiikinopettajat ry:n ja/tai JaSeSoi ry:n koulutuksissa ja seminaareissa ja erilaisilla kehorytmiikan kursseilla. Samat kolme haastateltavaa olivat myös suorittaneet joko ulkomailla tai Suomessa (JaSeSoi ry:n järjestämät) musiikkipedagogiikan Orff-tasokurssit, joiden opinnot vastaavat 20 opintopistettä (JaSeSoi ry 2017). Muun muassa näiden koulutusten sekä koulutukseen liittymättömien musiikkileikkikoulutuntien observointien koettiin vääristävän kuvaa Metropolian koulutuksen riittävydestä.

"(Kysymys: 'Koetko AMK-koulutuksen olleen riittävä nykyiseen työhösi?' Vastaus:) Enimmäkseen kyllä, mutta ollessa tosi hyvä pohja observoinneista ja töistä helpottaa ja ehkä vääristääkin tätä tilannetta."

"Eka tuntumalta sanoisin että joo (koulutus on riittävä), mutta toisaalta mulla on noi Orff-tasot ja seminaarit ja VaMOn koulutukset.."

Suurta huolta aiheuttivat Ammattikorkeakouluihin kohdistuvat leikkaukset ja erityisesti musiikkialan koulutuksen supistaminen. Kaikki haastateltavat ovat suorittaneet 270 opintopisteen 4,5-vuotisen koulutuksen, mutta vuonna 2014 ja myöhemmin aloittaneilla opintojen laajuus on supistunut 240 opintopisteeseen ja neljään vuoteen. Erityisesti oman muusikkouden harjoittamiseen kohdistetut leikkaukset koettiin koulutusta ja jopa työmotivaatiota ja työtyytyväisyyttä heikentävinä.

"Koin että se oli ihan tosi tärkeää, se oma muusikkous ja sen kehittäminen. Ettei suljeta sillä tavalla että 'Koska sinä olet muskaritäti' niin sinulla ei ole enää mitään suhdetta siihen omaan.. Et se oman musiikkisuhteen ja muusikon identiteetin säilyttäminen, ettei sitä revittäisi pois, koska koen että sen kautta minä kuitenkin tänä päivänä opetan.. Et se oma suhde musiikkiin, koska muuten musta tulee leipäännytynyt täti."

"Neljä vuotta on liian lyhyt. Siitä selviytyy, ja sieltä tulee ihan varmasti hyviä tyyppejä. Mutta ei se ole tarpeeksi."

Varhaisiän musiikkikasvatuksen lisäksi instrumenttiopetuksen parissa työskentelevät kokevat, että instrumenttialkeiden opetusta tulisi lisätä myös varhaisiän musiikkikasvattajien koulutukseen enemmän ja eri instrumenteille. Työkentällä oli tullut vastaan paljon tarvetta lasten alkeisinstrumenttiopettajille, mutta oma työhön tarvittava tietous ei riittänyt oman instrumentin ulkopuolelle. Samaten koettiin myös, ettei varhaisiän musiikkikasvattajien työn tarvitsisi olla pelkästään pienten lasten kanssa tapahtuvaa opetusta.

"Järkevä parannus Metropolialle olisi instrumenttialkeet kaikille. Esimerkiksi erilaisien instrumenttien alkeita, laulu, puhaltimet.. miten ne toimii?"

"Olisi järkevää että olisi vamukoita ja sitten instrumentin alkeiskasvatukseen erikoistuneita, kun tuolla musaopistoissa on ne paljon kilpailleet konservatorion vanhat opettajat, joilla on samat pianokoulut vaan käytössä kaikkien kanssa."

"Kaikki sellainen musiikin johtaminen. Et vaikka oltaisiin niitten vauvojen kanssa tekemisissä, niin siitä huolimatta musiikin johtaminen on tärkeää."

"(Metropolialta valmistuvien) muskarityön ei tarvitsisi olla aina vain pienten lasten kanssa ellei halua, vaan voitaisiin laittaa sitä vamtietoutta eteenpäin esimerkiksi

kun lähdetään pohtii erilaisia rakenteellisia juttuja. Kun siellä on se tieto, jota voitaisiin hyödyntää.”

6.4.1 Taiteen soveltava käyttö

Kaikki haastateltavat tekivät jossain määrin taiteen soveltavan käytön töitä. Taiteen soveltavalla käytöllä tarkoitetaan taiteen käyttöä soveltaen eri toimintaympäristöissä, kuten esimerkiksi työpajoissa tai erityisoppijoiden parissa. Kysymyksenasettelun haastattelussa ollessa ”Miten koet taiteen soveltavan käytön työt; millaisia valmiuksia niihin tarvitaan?” vastaukset vaihtelivat opintojen aikaisista kokemuksista työelämäkokemuksiin.

Taiteen soveltavan käytön opinnot kuuluivat kaikkien haastateltavien opintoihin, ja ne koettiin erittäin tarpeellisiksi. Taiteen soveltavan käytön monialaisuudesta johtuen myös eri vuosikurssien opinnot olivat erilaisia, mutta yhtäläisyyksiäkin löytyi. Kaikki kokivat Metropolian taiteen soveltavan käytön opinnot ainakin osittain riittävinä.

”Koin, että itselleni (taiteen soveltavan käytön) opinnot olivat riittävät, mutta jos olisin tullut aiemmin kouluun, niin sitten sanoisin että ne ei olisi riittäneet. Miten koulutus voi vastata siihen, kun se on sitä ihmisenä kasvamista ja aikuiseksi kasvamista, että se on paljon enemmän persoonakysymys että kuka pystyy heittäytymään. Kyllä mä koin, että tuolla koulussa kun sut heitettiin niin monta kertaa kylmään veteen ja sä et tiedä miten sä siitä suoriudut ja ei tiedä opettajatkään, että jos siihen uskaltaa lähteä rämpimään niin kyllä se opettaa, Siperia opettaa. Joku nuorempi ei ehkä ymmärtänyt mistä on kysymys, mutta se on sitä nuoruutta, ja se on persoonaa että ei sellainen työtapa sovi kaikille.”

”Vamuka on sellainen aine, kun siinä joutuu menemään siihen ihmisyyteen niin isosti, ne tarjoaa ne vamuka-opinnot jo itsessään (valmiuksia taiteen soveltavan käytön töihin) kun on ne vanhustyöt ja muut, ja kaikki kun me mennään sinne ollaan omalla tavallamme taiteilijoita.”

Taiteen soveltavan käytön työhön liittyviin valmiuksiin kuului haastateltavien mukaan monialaisuus ja soveltaminen. Materiaalin, osaamisen, ryhmän ja tavoitteen yhdistäminen vaatii soveltamisen taitoja, ja töitä verrattiinkin osaltaan esimerkiksi mainosalan töihin. Oma kiinnostus ja perehtyneisyys nostettiin esille esimerkiksi monialaisten musiikki- ja kuvataidepajojen vetämisessä. Töiden koettiin olevan myös asennekysymys.

”Käytä omia hoksottimia, keksi ja mieli, käännä ympäri ja sävellä ja sovela. Se on aika paljon asennekysymys, et osaa kääntää omat hoksottimensa sellaiselle tajuudelle ettei tee vaan sen tietyn kaavan mukaan.”

”Sun täytyy sietää niitä hetkiä, jolloin kaikki ei ole kontrollissa.”

"Riippuu lähtökohdista, onko se elämys ja esteettisyys vai esimerkiksi kuvataidekasvatus."

6.5 "Oot vaan tollanen lastenlaulattaja" – varhaisiän musiikkikasvattajien kohtaamat ennakkoluulot ammattitaidosta tai tarpeellisuudesta

Kolme neljästä haastateltavasta oli kohdannut suoranaisia ennakkoluuloja omasta ammattitaidostaan tai varhaisiän musiikkikasvatuksen tarpeellisuudesta työelämässään tai jo opintojen aikana. Yleensä kyseenalaistettiin varhaisiän musiikkikasvatuksen traditioon perustuva "muskaritädin" tai "lastenlaulattajan" muusikkous, pedagoginen pätevyys tai varhaisiän musiikkikasvatuksen tarpeellisuus. Ennakkoluuloisia ajatuksia tai kommentteja oli saatu esimerkiksi kollegoilta tai vanhemmilta.

"Surullisinta on kun sellaista (ennakkoluuloista asennetta) tulee vastaan omilta kollegoilta musiikkiopistossa. Että tässä koitan teille perusteita ja pohjaa rakentaa.."

"Yksi vanhempi tuli sanomaan kevätkuuhlan jälkeen että 'Kyl sun nyt pitäis päästä kunnan töihin – opettelitte tässä ihan oikeita musiikin käsitteitä. Ettet joutuis täällä vaan leikkimään näitten pikkuisten räkänokkien kanssa että pääsisit tekemään ihan oikeeta musiikkia oikeiden ihmisten kanssa'."

"Vanhemmilta ja kollegoilta on tullut sellaista että en ole niin hyvä muusikko, kun en ole käyttänyt niin paljoa aikaa omaan instrumenttiini. Että on tullut sellaisia lauseita kun: 'ethän sä ees oo mikään oikee muusikko', 'Oot vaan tollanen lastenlaulattaja'."

"Muuttaisin hirveästi sitä hallintoa. Se on se mistä sitä arvostusta ei tule."

Ennakkoluuloja oli aistittu myös esimerkiksi uuden varhaiskasvatussuunnitelman näkemysistä päiväkotimuskareihin, joista voi lukea enemmän luvusta 5.1.2.

"Kyllähän tuosta uudesta varhaiskasvatussuunnitelmasta voi ajatella vähän kaisenlaista. – Siitä voi vähä aistia sitä ilmapiiriä."

"Kun se on vähän auki se päiväkotimuskarijuttu."

Haastateltavat olivat kohdanneet ennakkoluuloisista asenteista myös päinvastaista arvostusta. Haastateltavien oma käsitys työnsä tärkeydestä ja ammattitaidostaan on vahva, ja se nähtiinkin yhtenä keinona ennakkoluuloja vastaan. Yksi haastateltavista

nosti myös esiin sanan ”musiikkileikkikoulu” etymologian, josta hän ajatteli koko ennakoluuloisuuden kumpuavan. Muusikkouden aliarvostus pedagogeilla nähtiin olevan koko taidealan ongelma.

”Hei minäkin olen ihan varteenotettava muusikko, se ei ole kadonnut siitä mihinkään.”

”Meillä on kuitenkin aika paljon sellaista tietoa, mitä muilla ei ole.”

”Haasteena on itsensä kuunteleminen että sitten myös vaikka meitä ei arvosteta tarpeeksi, niin meille yleensä heitetään sillee (paljon töitä) et otapa tosta, sellainen haaste.”

”Se on ehkä myös se musiikkiLEIKKIKoulu sanana. Kun sana ’leikki’ on ollut meidän yhteiskunnassa aina niin aliarvostettu.”

”Se on meidän vamukoiden oma tehtävä sanoa vastaan ja antaa ympäri korvia. Pitää meteliä!”

”Musta on tapahtunut sellainen iso muutos muutaman viime vuoden aikana sisällä kentässä, tai ainakin mun omassa työpaikassa. Syntynyt sellainen arvostus et ’Vitsi nämähän on niitä tyyppejä!’”

”Se että sitä arvostetaan menee parempaan suuntaan kyllä, mä luulen, ainakin lähivuosina.”

6.6 Tulevaisuudennäkymät

Kaikki haastateltavat näkivät itsensä ainakin jossain määrin opetustyössä samalla alalla vielä kymmenenkin vuoden päästä. Täyspäiväistä musiikkileikkikouluopetusta ei kuitenkaan kukaan nähnyt tulevaisuuden työllistäjänään. Henkilökohtaiset tulevaisuudennäkymät sisälsivät suunnitelmia oman materiaalin tuottamisesta joko musiikillisesti tai opetusmateriaaleina. Aikaa omalle muusikkoudelle ja musiikin tuottamiselle kaivattiin enemmän. Opetustiloilta toivottiin parempaa akustiikkaa ja tilaa sekä opetustilanteisiin lisää ja monipuolisempia välineitä, esimerkiksi soittimia.

”Ahdistaisi jos olisi samanlainen työnkuva (10 vuoden kuluttua).”

”Haluisin että mulla olisi sekä muskaria, orkesteria ja instrumenttiopetusta.”

”Muusikkona olisi mukava tehdä enemmän keikkaa. Että ehtisi harrastaa itsekin musiikkia.”

"Luulen että jotain opetusduunia varmasti teen, mutta ajattelin jotain käydä opiskelemassa tässä välissä. Omia musiikkijuttuja, kansanmusaa tai jotain.. Opetusduuneja joka tapauksessa."

"Sellainen yhdistelmä että tietäisit että sulla olisi sellainen perusrunko et näinä ja näinä päivinä töitä, mutta tykkäisin että olisi lisäksi vähän väljä se aikataulu että sinne pystyisi laittamaan niitä paloja että jos tulee keikkoja, työpajoja ja koulutuksia tai materiaalin tekemistä. Ettei olisi niin poikki kun se luovuus vaatii sellaista tyhjää ympärilleen."

"(10 vuoden kuluttua) Voisin kouluttaa.. tekisin perusmuskarityötä varmasti kyllä, kun se olisi mun perustyö osan päivästä, ja sitten tykkäisin kouluttaa kun tulee se (omaan materiaaliin) liittyvä kirja, voisin kouluttaa niitä ja olisihan se ihan mieleltöntä jos tulisi uusi cd tai uusia lauluja. Tätä omaa materiaalia, se on mun sellainen toinen tuottamisen väylä että tuotan materiaalia."

Kaikkien haastateltavien tulevaisuudennäkymät varhaisiän musiikkikasvattajien työnkuvan ja työllistymisen kannalta olivat positiiviset. Työn tarpeen ja arvostuksen uskottiin nousevan. Kuitenkin tulevaisuuden työnkuvana nähtiin enemmän itsensä työllistäminen freelancer- ja yrittäjätöillä. Uusien opetuksen väylien ja tapojen kehityksessä haluttiin olla mukana, muun muassa virtuaalimuskareiden kautta tai oman musiikkia sisältävän taidekoulun kanssa.

"Hirveesti haluaisin sellaisia taidemuskareita joissa tehtäisiin isompiakin taidejuttuja."

"Olen mä miettinyt yrityksen perustamistakin."

"Aina on löytynyt oman alan töitä mistä maksetaan."

"Tulevaisuudessa on vaikeampi ehkä löytää valmiita työnantajia sille, ehkä menee enemmän freelancer- ja oman työllistämisen puolelle.. Jos musaopistoilta leikataan näin paljon rahaa koko ajan niin palkat alkaa olla niin pieniä, että saisi enemmän rahaa jos perustaisi jonkun oman."

"Kyllä mä koen että on tarvetta (varhaisiän musiikkikasvattajille) ainakin pääkaupunkiseudulla, ainakin jos jaksaa reissata. Kaupunkilaiset hipsterivanhemmat haluaa että lapsi käy musiikkiharrastuksissa, että koetaan että se on tärkeää. Ja vanhemmatkin, nelikympisetkin aloittavat uuden instrumentin."

"Sellainen suuntaus näyttäisi olevan että lisää tätä, että musiikin arvoa aletaan vähän.. että luulisi, että töitä olisi mutta eihän sitä tiedä. Vähän mietin että onko sitä työntekijöitä."

Pedagogisesti varhaisiän musiikkikasvatuksen perusteita ja esimerkiksi Orff-pedagogiikkaa haluttiin laajentaa myös instrumenttipuolelle sekä soveltaa myös aikuisten opetukseen. Teknologian käyttö musiikinopetuksessa mietitytti myös.

"Oman pedagogiikan kehittäminen alkeisinstrumenteille. Esimerkiksi että mitä teet lasten kanssa ja mitä siellä oikein tapahtuu, kun oppilas onkin 4-vuotias."

"Vamuka on paljon edellä, mutta instrumenttiopetus laahaa niin perässä, mutta edelleenkin vamukassa pitää mennä sinne ytimeen ja mennäänkin. Enemmän lapsilähtöisyyttä, luovuutta, pienemmissä ryhmissä luomista erityisesti isompien kanssa, silloin se lähtee, silloin se opettaja on oikeasti vaan se kannattelijasiinä."

"En olisi ikinä kuvitellut että opettajana käytän näin paljon tekniikkaa ja pädiä ja muuta. Luulen, että (tekniikkaa) tullaan käyttämään enemmän kun nyt, mutta tuleeko se menemään överiksi, tuleeko se olemaan sellaista oikeasti hyödyllistä."

Vaikka varhaisiän musiikkikasvattajien ja musiikkikasvatuksen tulevaisuudenkuva olikin pohjimmiltaan positiivinen kaikkien haastateltavien mielestä, resurssien puute ja rahoituksen leikkaaminen esimerkiksi musiikkiopistoilta huoletti. Samaten haastateltavat pohjivat musiikin ja taiteen asemaa ylipäätään tulevaisuudessa.

"Minkä takia taiteen pitää perustella olemassaoloansa?"

"10 vuoden päästä voisin.. ehkä olen tehnyt jotain materiaalia, ollut mukana jossain joka on muuttanut tämän, ollut kyltin kanssa jossain että 'Arvostusta!'"

"Ne virat, en tiedä kuinka kauan sellaisia tässä vielä katellaan, että luulen että se pirstaloituu toi homma."

"En tiedä onko se tulevaisuuden haaste vai tämän hetken jarru, sellainen lyhytnäköinen rahankäytön priorisointi, että aina kiinnitetään huomiota siihen miten paljon rahaa mihinkin kuluu, kun se ei ole mitattavissa rahalla. Että tuleeko pikku-Nikosta narkkari vai eikö tule kun se innostui kitaransoitosta kun soitettiin ukulelea muskaritunnilla. Hyvinvointia ei voi mitata rahassa. Mutta toivon että tämä on tämän hetken juttu ja tulee kohta tiensä päähän tämä säästömeininki."

7 Yhteenveto: tulevaisuuden vamuka

Millainen sitten on varhaisiän musiikkikasvattajien tulevaisuus? Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella voisi tulevaisuudenkuvan sanoa olevan pääpiirteittäin positiivinen. Ylipäätään haastateltavista ja heidän antamistaan vastauksista nousi esiin vahva tietämys ja tyytyväisyys oman alansa perustyöstä. Esiin nostettuja haasteita ei koettu ylitsepääsemättöminä, vaan enemmän omaa työmotivaatiota nostattavina (esimerkiksi arvostus) tai ylipäätään taidealojen opetuksen yleisenä haasteena (esimerkiksi työpaikkojen sirpaleisuus). Työn tarpeen koettiin jatkuvan, eikä työllistyminen omalle alalle aiheuttanut

huolta. Pedagogisesti varhaisiän musiikkikasvattajien koetaan olevan kokonaisvaltaisen ja ihmislähtöisen musiikkikasvatuksen asiantuntijuudessaan pedagogisen muutoksen ”aallonharjalla”.

Haastateltavat toivoivat yhtenäistä käytäntöä eri työnantajille. Eri työ sopimusten ja -paikkojen aiheuttamat eroavaisuudet johtuvat pitkälti yksityisten musiikkioppilaitosten käyttämistä erilaisista työehtosopimuksista. Kunnallisissa musiikkioppilaitoksissa käytetään yleisesti kunnallisten opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimusta OVTES:iä, jolloin näiden musiikkioppilaitosten työehtosopimukset matkakorvauksista, sijaisuuksista ja muista ovat aina samat. Yksityisillä musiikkioppilaitoksilla ei ole yhteistä työehtosopimusta, esimerkiksi yksityisen opetusalan työehtosopimus velvoittaa vain Sivistystyöntajat ry:n jäsenenä olevia yksityisiä oppilaitoksia (Yksityistä opetusala koskeva työehtosopimus ja oppilaitoskohtaiset määräykset 2016). Vaikka yksityinen musiikkioppilaitos noudattaisikin yksityisen opetusalan työehtosopimusta, eri työpaikkojen ja opetustuntien pirstaleisuus aiheuttaa ongelmia esimerkiksi työtuntien täyttymisestä sivutoimisen ja päätoimisen opettajuuden kannalta. Uraansa aloittavan musiikkipedagogin on vaikeaa myös tietää, kuuluuko työnantaja Sivistystyöntajat ry:n piiriin vai ei.

Kunnallisten musiikkiopistojen tulevaisuus huolestaa rahoituksen vähenemisen kannalta, mutta samaan aikaan yksityisten musiikkikoulujen lisääntyessä työpaikkojen määrä lisääntyy. Työehtosopimukseen toivottiin yhtenäisyyttä ja selkeyttä yksityisten musiikkikoulujen välille. Työn sirpaloituminen sekä eri yrityksille että fyysisesti eri opetuspisteille koettiin haasteeksi, mutta samalla työhön kuuluvaksi asiaksi. Yrittäjyys varhaisiän musiikkikasvattajana tai taiteen soveltavan käytön töiden tarjoajana tulee varmasti olemaan osa yhä useamman varhaisiän musiikkikasvattajan ammatinkuvaa tulevaisuudessa.

Varhaisiän musiikkikasvattajien työ tulee siirtymään musiikkikoulujen seinien sisältä lähemmäksi ihmistä. Musiikkileikkikoulutuntien pitäminen eri pisteissä ei kuitenkaan ollut esimerkiksi tähän opinnäytetyöhön haastateltavien varhaisiän musiikkikasvattajien mielestä aina positiivista tavaroiden kantamisen, luokan järjestelyn, opettajan jaksamisen ja tunnelman luomisen kannalta. Siksi musiikkileikkikoulutunneille tulisikin varata oma, rauhoitettu tilansa.

Vanhempien kohtaaminen varhaisiän musiikkikasvattajan ja pedagogin roolissa on asia, johon koulutuksen on vaikea valmistaa. Kaarina Marjanen kirjoittaa ”Musiikkileikkikoulunopettaja, varhaismusiikkikasvatuksen ekspertti. Työelämä haasteena koulutukselle” -

liseniaatintyössään varhaisiän musiikkikasvattajan eri rooleista myös vanhempien kohtaamisen kannalta. Marjasen mukaan pienten lasten kanssa työskentelevät opettajat toimivat samalla vanhempina ja ystävinä, inhimillisinä olentoina, jotka ansaitsevat lasten ja heidän vanhempiensa luottamuksen (Marjanen 2005, 39). Työhönsä hän myös haastatteli musiikkileikkikoulunopettaja Fiona Tharmanatnamia, joka painotti lapsen kokemusta siitä, että opettaja ja vanhemmat toimivat yhteistyössä lapsen parhaaksi vaikuttavan oppimisilmapiirin, toiminnan sitoutumisen että lapsen oppimismotivaation lisäksi nostavan musiikkileikkikoulun arvostusta myös vanhemmilla (Marjanen, 2005, 42). Haastateltavien kohtaamat ongelmatilanteet vanhempien kanssa koettiin alaan kuuluviksi, mutta vaikuttavan koko opetuksen tunnelmaan. Vanhempien kanssa kohdattuja ongelmatilanteita voisikin vähentää koko varhaisiän musiikkikasvatuksen tärkeyden ja varhaisiän musiikkikasvattajien ammattitaidon arvostuksen nouseminen.

Digitalisoituminen näkyy ja tulee näkymään yhä enemmän myös varhaisiän musiikkikasvatuksessa. Virtuaalimuskarihanke on raivannut tietä virtuaaliselle ryhmäopetukselle, ja digitalisoitumisen kautta kehittyneet soittimet ja soittoon liittyvät mahdollisuudet esimerkiksi sovellusten kautta luovat aivan uusia oppimismahdollisuuksia sekä varhaisiän musiikkikasvatuksessa että taiteen soveltavan käytön töissä. On kuitenkin vaarana, että digitalisaation ylikäytöllä opetuksessa ja taiteen käytössä saatetaan samalla jättää vuoro-vaikutus ja kohtaaminen vähemmälle huomiolle.

Musiikkileikkikoulujen kehitys Suomessa on ollut nopeaa ja innovatiivista, ja samankaltaisen kehityksen voi olettaa jatkuvan tulevaisuudessakin. Musiikkikasvatukseen keskittyvien eri yhdistysten, koulujen ja muiden tahojen kehitys-, koulutus- ja tutkimustyö sekä yhteistyö kansainvälisten yhdistysten välillä takaavat musiikkikasvatuksen korkean tason ja nykyaikaisuuden myös tulevaisuuden Suomessa.

Varhaisiän musiikkikasvatuksen arvostuksen ja tietoisuuden sen tärkeydestä koettiin kasvavan, ja sitä kautta parantavan koko alan asemaa. Haastateltavat olivat valmiita myös tekemään töitä arvostuksen nostamiseksi, ja tiedon lisääminen ja vanhojen mielikuvien korvaaminen uusilla ovat nostaneet alan arvostusta jo nyt. Tietoisuuden ja arvostuksen lisääntyminen tulee lisäämään myös työpaikkoja varhaisiän musiikkikasvatuksen alalla. Samaten taiteen soveltavan käytön töitä aletaan arvostaa enemmän ja niiden kysyntä tulee kasvamaan tulevaisuudessa.

Taiteen soveltavien käytön töiden eri hankkeet ja projektit ovat nostaneet taiteen ja kulttuurin asemaa hyvinvointia luovana tekijänä sosiaali- ja terveysalalla sekä kasvatusalalla. Seuraavana tavoitteena olisikin saada hankkeet ja niiden toimintatavat juurtumaan osaksi jokapäiväistä arkea. Musiikin tuomat vaikutukset ihmiseen ja yhteisöön avaavat ovia taiteen soveltamiseen myös täysin eri yhteyksissä: ehkä musiikkipedagogeja palkataan seuraavaksi vaikka mainosalalle? Kuitenkin näihin tulevaisuuden työllistymismahdollisuuksiin tullaan tarvitsemaan muutosta myös yleisesti yhteiskunnan rakenteissa: musiikin, taiteen ja kulttuurin vaikutuksen arvostus ja merkitys hyvinvoinnille tulee tunnustaa yhä paremmin esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla ja tehdä taiteen ja kulttuurin luomisesta ja opiskelusta perusoikeus kaikille iästä, sosiaalisesta statuksesta tai taloudellisesta tilanteesta riippumatta.

Nyt jo riittävää vamuka-koulutusta tulee kehittää yhä monialaisemmaksi sekä taiteen soveltavien töiden kannalta että soveltaen varhaisiän musiikkikasvatuksen periaatteita erikäisten opetukseen. Varhaisiän musiikkikasvattajien koulutusta toivottiin jatkavan joko samanpituisena kuin haastateltavien opetussuunnitelmassa, 270 opintopisteen kokonaisuutena, tai jopa pidempänä. Opetusharjoitteluiden ja työelämäkokemusten tärkeyttä korostettiin. Opetusharjoitteluiden määrä ei haastateltavien mukaan ollut riittävä ilman muita, henkilökohtaisia työkokemuksia. Oman musiikillisen minän harjoittaminen oman instrumentin tai muiden instrumenttien kautta nostettiin esiin tärkeänä osana musiikkipedagogin koulutusta, eikä siitä haluttu leikattavan. Instrumenttialkeiden opetusta pitäisi haastateltavien mukaan lisätä enemmän työelämän tarpeisiin. Opintojen monipuolisuutta ja projektiluontoisuutta esimerkiksi taiteen soveltavan käytön töissä kiiteltiin. Yhteistyöprojektit eri tahojen kanssa avaavat kuvaa varhaisiän musiikkikasvattajien ammatitaidon ja sitä kautta työllistymisen eri vaihtoehdoista ja antavat itsevarmuutta omien projektien kokeilemiseen.

Omien kiinnostuksenkohteiden soveltaminen osaksi koulutusta on sekä opiskelu- että myöhemmin työmotivaatiota kohottava asia koko alan kehittämisen lisäksi. Kolme neljästä haastateltavasta olivat käyneet lisäkouluttautumassa kursseilla, ja esimerkiksi Orff-kursseja pidettiin tärkeinä oman pedagogisen suuntautumisen kannalta. Pitäisikö ne liittää suoraan osaksi varhaisiän musiikkikasvattajien koulutusta? Muun muassa ennakoitukimuksista sekä muista alan muutostrendeistä voi päätellä yrittäjyyden kasvavan myös varhaisiän musiikkikasvatuksen alalla. Yrittäjyyskoulutuksen lisääminen varhaisiän musiikkikasvattajien opintoihin olisikin siis erityisen tärkeää tulevaisuuden kannalta.

Vaikka kaikki varhaisiän musiikkikasvattajat ovat suuntautuneet enimmäkseen lasten opettamiseen, on varhaisiän musiikkikasvattajan työ sekä ammattitaito kuitenkin paljon monipuolisempi ja laajempi kuin pelkkä alle kouluikäisten lasten musiikinopetus. Tulevaisuudessa korostuva elinikäisen oppimisen ideologia sekä musiikkialan painottuminen yhä enemmän taiteen soveltavan käytön puolelle muuttavat varhaisiän musiikkikasvattajien kohtaamien henkilöiden ikäjakaumaa huomattavastikin. Pitäisikö siis esimerkiksi tutkimomme nimeä muuttaa? Eräs haastatelluista tutkimushenkilöistä nosti esiin myös sanan musiikkileikkikoulu tuomat mielikuvat. Olisiko siis aika muuttaa nimikkeitä nykyaikaisemmiksi?

8 Pohdinta

Lähdin tutkimaan varhaisiän musiikkikasvatuksen ja varhaisiän musiikkikasvattajien tulevaisuutta omista lähtökohdistani; mihin tulen työllistymään, mitä mahdollisuuksia minulla on tulevaisuudessa? Aloitin työni haastattelukysymyksistä, mutta niihin saamani vastaukset eivät aina vastanneet sitä näkökulmaa, jota olin kysymystä laatiessani ajatellut. Haastattelujen vastauksista sain kuitenkin uusia suuntia, mistä lähteä tutkimaan varhaisiän musiikkikasvattajien työllistymistä ja tulevaisuutta. Lähteiden etsiminen, löytäminen ja niiden analysointi olisi jälkikäteen pitänyt tehdä jo paljon aikaisemmassa vaiheessa, ehkä jopa ennen haastattelukysymysten laatimista. Niin olisin voinut keskittää haastattelukysymykset tarkemmin aineistoissa esitettyihin muutospaineesiin ja vertailla saamiani vastauksia niihin.

Oman työkokemukseni ja tähän astisen työllistymiseni perustuessa pitkälti alle kouluikäisten lasten opetukseen musiikkileikkikoulussa, olin yllättynyt taiteen soveltavan käytön töihin liittyvistä paineista. Taiteen soveltavan käytön töiden tärkeyttä ja positiivisia tuloksia painotettiin kaikissa tutkimissani lähteissä, mutta silti rahoituksen puute ja yleisen tietouden vähäinen määrä eivät luoneet positiivista tulevaisuudenkuvaa taiteen soveltavalle käytölle. Toisaalta tutkimustuloksia lukiessa nousi tunne lähitulevaisuudessa tapahtuvasta suuresta läpimurrosta taiteen soveltavan käytön töiden alalla, vaikka taloudessa tapahtuvat uhkakuvat voisivatkin sitä lannistaa.

Tästä opinnäytetyöstä jätin tietoisesti pois koko maailmaan liittyvät tulevaisuudenennusteet eli niin kutsutut ”megatrendit” ja keskityin enemmän musiikin ja musiikin opettamiseen suoraan liittyvään tulevaisuuden tarkasteluun. Koko maailmassa ja yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset tulevat varmasti vaikuttamaan myös varhaisiän musiikkikasvattajien työhön ja työllistymiseen tulevaisuudessa, mutta niiden käsitteleminen tässä opinnäytetyössä olisi vienyt työn fokusta liian kauas tutkimastani näkökulmasta. Tulevaisuudessa saattaa tapahtua jotain kaikkien elämää mullistavaa, että sen tutkimiseen ja analysoimiseen tarvitsisi kristallipallon.

Tulevaisuutta ennustaessa on vaikea sanoa, tuleeko opinnäytetyöni tulos olemaan luotettava esimerkiksi kymmenen vuoden kuluttua vai onko se auttamattomasti vanhentunut. Tulevaisuuteen keskittyvä aineisto on kuitenkin tutkimuksen kannalta perustelluista ja virallisista lähteistä.

Mielestäni opinnäytetyöstäni tulee olemaan hyötyä omaa työllisyyttään pohtiville varhaisiän musiikkikasvattajille, sekä nykyisille että tuleville. Myös koulutuksen kehittämiseen liittyvät huomiot ovat asioita jotka tulisi ottaa huomioon koulutuksen tulevaisuutta pohtiessa. Samalla opinnäytetyöni ottaa myös yllättävällä tavalla kantaa varhaisiän musiikkikasvattajien oikeuksiin, arvostuksen lisäämiseen ja jopa asioihin, joista ”ei saa puhua”, kuten vanhempien rooliin ongelmatilanteissa musiikkileikkikoulussa.

Itse koen oman tulevaisuuteni varhaisiän musiikkikasvattajana positiivisena. Vaikka opittavaa on vielä paljon, koen valmistuessani saaneen hyvän pohjan ammatilliselle kasvulle ja opettajuudelleni. Kaikki eri mahdollisuudet työllistymiseen tuntuvat kutkuttavilta, mutta samalla myös helpottavilta. Työn monipuolisuus ja monialaisuus takaavat ympäristön, jossa saan toteuttaa ja kehittää itseäni haluamallani tavalla. Varhaisiän musiikkikasvatus tuntuu täysin sopivalta alalta minulle, enkä malta päästä jo kunnolla kiinni työelämään.

Lähteet

Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS- Kustannus.

Ahola, A. & Nikulainen, J. (toim.) 2010. Aika laulaa lapsen kanssa. Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY.

Alsti-Lehtonen, I. (toim) 2010. Virtuaalimuskarin taigaa. Varhaisiän musiikkikasvatus verkkoympäristössä. Metropolia Ammattikorkeakoulu, Musiikki.

ARTSEQUAL 2017. Tietoa hankkeesta. Viitattu 25.08.2017. www.artsequal.fi/fi/tietoa-hankkeesta

Finlex 986/1998. Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Viitattu 25.09.2017. www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980986

Halonen, K. 2011. Pioneerihenkeä, riskinottoa ja luovuutta. Liiketoimintaperusteiset hyvinvointipalvelut muusikon työllistäjänä. Muusikko eilen, tänään ja huomenna. Näkökulmia musiikkialan osaamistarpeisiin. Sibelius-akatemian selvityksiä ja raportteja 13/2011, 83-93.

Hanhijoki, I., Katajisto, K., Kimari, M., Savioja, H. 2011. Koulutus ja työvoiman kysyntä 2025. Ennakointituloksia tulevaisuuden työpaikoista ja koulutustarpeista. Opetushallitus.

Huhtinen-Hildén, L., Puustelli-Pitkänen A., Strandman, P. & Ala-Nikkola E. 2017. Kohti luovaa arkea. Kulttuurinen vanhustyö asiakaslähtöisyyden edistäjänä. Tutkimusraportti. Metropolia Ammattikorkeakoulu.

JaSeSoi ry. Koulutukset. Viitattu 08.08.2017. www.jasesoi.org/koulutukset

Kaikkonen, M., Oksanen, T., Perkiö, S. 2013. Orff OPS. Musiikkipedagogiikan koulutusohjelman opetussuunnitelma. Orff-kurssit I, II ja III. JaSeSoi musiikkikasvatusyhdistys ry.

Koppinen, M. 2013. Muskari on kielletty helsinkiläisissä päiväkodeissa. Helsingin Sanomat 8.10.2013.

Koskelo, L. & Tamper, H. 2017. Päiväkotimuskarit ja tasa-arvo. www.fisme.fi/kuukauden-kolumnit/paivakotimuskarit-ja-tasa-arvo/

Koskinen, T. 2013. Tutkimuskohteena yhteisö- ja hoivamusikot. Uuden ammattikunnan synty? Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Etnomusiikologian pro gradu –tutkielma.

Kuokkanen, K. 2016. Onko muskari laitton päiväkodissa? Se selvitetään nyt koko Suomessa, koska espoolainen vanhempi valitti maksullisista tunteista. Helsingin Sanomat 28.11.2016.

Leppisaari, K. (toim.) 2016. Tahtoa, toimintaa ja teoriaa. Kulttuurinen vanhustyö nyt ja tulevaisuudessa. Osaattori ja Lasipalatsin Mediakeskus Oy.

Metropolia ammattikorkeakoulu 2013. Opetussuunnitelma: musiikkipedagogi, varhaisiän musiikkikasvatus ja taiteen soveltava käyttö.

Metropolia ammattikorkeakoulu 2017. Opetussuunnitelma: musiikkipedagogi, varhaisiän musiikkikasvatus ja taiteen soveltava käyttö.

Marjanen, K. 2005. Musiikkileikkikoulunopettaja, varhaismusiikkikasvatuksen ekspertti. Työelämä haasteena koulutukselle. Esimerkkitapauksena Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos. Lisensiaatintyö.

Musiikinopetus Suomessa. Musiikkileikkikoulut – varhaisiän musiikkikasvatus. Viitattu 08.08.2017. www.musiikinopetus.fi/opiskelu/musiikkileikkikoulut

Numminen, A. 2010. Hoivamusiikki. Viitattu 26.09.2017. <http://sovellataidetta.fi/material/46>

Muukkonen, M., Pesonen, M., Pohjannoro, U. (toim.) 2011. Muusikko eilen, tänään ja huomenna. Näkökulmia musiikkialan osaamistarpeisiin. Sibelius-akatemia selvityksiä ja raportteja 13/2011.

Ollaranta, R. & Simojoki, M. 1989. Laulan lasten lailla. Musiikin varhaiskasvatuksen opas. Otava.

Opetushallitus, 2017a. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017.

Opetushallitus 2017b. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehien selvitys- ja lausuntopyyntö 22.11.2016 EOAK/5754/2016. Varhaiskasvatuksen aikana toteutettava musiikkileikkikoulutoiminta. Lausunto 13.2.2017.

Pohjannoro, U. 2011. Näkymiä musiikkopistojen tulevaisuuteen. Teoksessa Muusikko eilen, tänään ja huomenna. Näkökulmia musiikkialan osaamistarpeisiin. Sibelius-akatemian selvityksiä ja raportteja 13/2011, 10-25.

Rauhala, R-L. 2015. Musiikkileikkikouluopettajien kokemuksia päiväkotimuskareista. Kysely Varhaisiän musiikinopettajat ry:n jäsenistölle. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Santala, M., Handelberg, J., Kiuru, P. 2012. Musiikkialan ennakointi- ja osaamistarveselvitys. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Suomen musiikinopettajien liitto ry. Perustiedot. Viitattu 24.08.2017. www.oaj.fi/cs/smol/Perustiedot

Suomen musiikkikasvatusseura – FiSME r.y 2017. Viitattu 24.08.2017. www.fisme.fi/isme

Suomen muusikkojen liitto ry. 2016. Palvelut ja edut. Viitattu 29.08.2017. www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/

Sivistystyöntajat ry, Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry, Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto JYTY ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry. Yksityistä opetusalaan koskeva työehtosopimus ja oppilaitoskohtaiset määräykset, 3.6.2016. [www.sivistystyonantajat.fi/tiedostopankki/633/Yksityisen opetusalan tyoehtosopimus 2017 2018 4.4.2017.pdf](http://www.sivistystyonantajat.fi/tiedostopankki/633/Yksityisen_opetusalan_tyoehtosopimus_2017_2018_4.4.2017.pdf)

TAIKAVA 2017. Taidekasvattajat varhaiskasvatuksessa. Viitattu 26.09.2017. <https://taikava.wordpress.com>

Taiteen perusopetusliitto, 2013. Opetuksen järjestäjän muistilista. Viitattu 24.08.2017. [www.artsedu.fi/fi/taiteen perusopetus/opetuksen jarjestajan muistilista](http://www.artsedu.fi/fi/taiteen_perusopetus/opetuksen_jarjestajan_muistilista)

Takamäki, A. 2014. Varhaisiän musiikinopettaja hyvinvointiyrittäjänä. Lahden ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

VaMO ry 2017a. Viitattu 23.08.2017. www.vamory.fi

VaMO ry 2017b. Varhaisiän musiikinopetus. Monipuolista musiikin erityisosaamista – esite.

”Tulevaisuuden vamuka” -haastattelukysymykset

Taustatiedot:

Koulutus:

Tutkinto:

Valmistumisvuosi:

Lisäkoulutus, kurssit ym.:

Työllistyminen tällä hetkellä

- *tuntimäärä muskarihommat vs. muut työt*
- *millä nimikkeillä, millaisilla sopimuksilla, montako työpaikkaa*
- *taiteen soveltavan käytön työt*
- *muusikon työt*
- *muut työt*

Tämän hetkinen vamuka-työ

Miten päädyit nykyisiin töihisi?

Millaisia haasteita olet kohdannut työelämässä?

- *rakenteellisia, logistisia*
- *pedagogisia*
- *muuten ammatillisia*

Mikä on parasta työssäsi tällä hetkellä?

Koetko amk-koulutuksen olleen riittävä nykyiseen työhösi?

Miten koet taiteen soveltavan käytön työt; millaisia valmiuksia niihin tarvitaan?

Oletko kohdannut ennakkoluuloja vamuka-työsi tarpeellisuudesta tai ammattitaidostasi?

Tulevaisuuden vamuka

Jos saisit muuttaa yhden (*muutaman*) asian työstäsi tällä hetkellä, mikä (*mitkä*) se olisi?

Millaisen työnkuvan näet itsellesi kymmenen vuoden päästä?

Millainen olisi unelmiesi työ?

Mitkä tulevat olemaan työsi suurimmat haasteet tulevaisuudessa?

Miten koet tulevaisuuden vamuka –työnkuvan?

- *millainen opetuksen rakenne, ryhmäkoot, oppimisinstanssit*
- *teknologia, mobilisaatio*
- *oppimisen käsitykset yleensä*
- *opetuksen tarve*

Opetussuunnitelma: Musiikin koulutusohjelma, musiikkipedagogi, varhaisiän musiikkikasvatus ja taiteen soveltava käyttö

Metropolia Ammattikorkeakoulu 2013

Yhteiset perus- ja kieliopinnot (valitaan opintoja 9op)

- Orientoivat opinnot (3op)
- Ammatillinen englanti (3op)
- Suomi toisena kielenä: työelämän suomi (3op)

Koulutusohjelman yleiset opinnot (valitaan opintoja 34 op)

- Musiikin historia (5op)
- Musiikkianalyysi (4op)
- Säveltapailu (4op)
- Satsioppi (4op)
- Vapaa säestys (4op)
- Improvisointi (3op)
- Analyysipraktikum (4op)
- Säveltapailupraktikum (3op)
- Satsipraktikum (3op)
- Sovitus (3op)
- Vapaasäestyspraktikum (3op)

Pääinstrumentin opinnot (valitaan opintoja 33 op)

- Ergonomia (3op)
- Äänenmuodostuksen fysiologiset perusteet (3op)
- Pääinstrumentin ammatilliset valmiudet 1a (7,5op)
- Pääinstrumentin ammatilliset valmiudet 1b (7,5op)
- Pääinstrumentin ammatilliset valmiudet 2a (7,5op)
- Pääinstrumentin ammatilliset valmiudet 2b (7,5op)

Täydentävät instrumenttiopinnot (valitaan opintoja 24 op)

- Laulu 1 (5op)
- Laulu 2 (6op)
- Laulu 3 (6op)
- Laulu 4 (6op)
- Toisen genren laulu 1 (7op)
- Toisen genren laulu 2 (7op)

Säestys (valitaan opintoja 6 op)

- Säestys 1 (3op)
- Säestys 2 (3op)
- Säestyskoulutus 1 (3op)
- Säestyskoulutus 2 (3op)
- Vapaan säestyksen syventävät opinnot 1 (3op)
- Vapaan säestyksen syventävät opinnot 2 (3op)
- Continuo 1 (3op)

- Continuo 2 (3op)

Musiikin opettaminen ja opetustilanteen vuorovaikutus

- Arvot, tavoitteet ja oppimiskäsitykset musiikin opetuksessa (4op)
- Oppiminen ja opettaminen ryhmässä 1 (3op)
- Oppiminen ja opettaminen ryhmässä 2 (3op)

Erilaiset oppijat musiikissa

- Lapsen kehitys ja oppijalähtöinen musiikinopetus (3op)
- Taide, tunteet, osallisuus ja oppiminen elämän eri vaiheissa (4op)
- Erityismusiikkikasvatus (4op)

Taide ja oppiminen osana hyvää elämää

- Kokonaisvaltaisen musiikkikasvatuksen työtapoja ja menetelmiä (4op)
- Taide yhteisön tukena - Erilaiset ryhmät musiikki- ja taidetoiminnassa 1 (3op)
- Taide yhteisön tukena - Erilaiset ryhmät musiikki- ja taidetoiminnassa 2 (3op)
- Taide yhteisön tukena - Erilaiset ryhmät musiikki- ja taidetoiminnassa 3 (3op)

Yhteismusisointi ja lapsikuoron johtaminen

- Yhteismusisointi ja lapsikuoron johtaminen (3op)
- Yhteismusisointi ja yhtyeen johtaminen (3op)

Vaihtoehtoiset ammattiopinnot (Valitaan opintoja 20 op)

- Yhteismusisointi 1 (valitaan opintoja 10op)
- Yhteismusisointi 2 (valitaan opintoja 10op)
- Luovat muusikontaidot (valitaan opintoja 10op)
- Ilmais- ja esiintymistäidot (valitaan opintoja 10op)
- Soveltavan musiikkikasvatuksen teematyöpaja 1 (valitaan opintoja 10op)
- Soveltavan musiikkikasvatuksen teematyöpaja 2 (valitaan opintoja 10op)
- Musiikinteoreettisten aineiden syventävät opinnot 1 (valitaan opintoja 10op)
- Musiikinteoreettisten aineiden syventävät opinnot 2 (valitaan opintoja 10op)
- Musiikkiteknologia (valitaan opintoja 10op)
- Vanhan musiikin perustaidot (valitaan opintoja 10op)
- Vanha musiikki tutustumiskohteena (valitaan opintoja 10op)
- Vanhan musiikin historia ja esittämiskäytännöt (valitaan opintoja 10op)
- Johtaminen ja/tai korrepetitio (valitaan opintoja 10op)
- Pop/jazz-musiikin opinnot (valitaan opintoja 10op)
- Kulttuurituotannon opinnot (valitaan opintoja 10op)
- Esittävän taiteen opinnot (valitaan opintoja 10op)

Yleiset opettajan pedagogiset valmiudet

- Opettajan ammattitaidon perusteet (11op)
- Opettaja oman työnsä tutkijana ja kehittäjänä (6op)

Musiikin oppiminen ja opettaminen

- Musiikin oppiminen ja opettaminen 1 (3op)
- Musiikin oppiminen ja opettaminen 2 (3op)
- Musiikkiryhmän johtaminen (3op)

- Musiikkipedagogin työelämävalmiudet (3op)

Musiikin opettamisen pedagogiset työtavat ja opetusharjoittelu

- Pedagoginen työpaja ja opetusharjoittelu 1 (3op)
- Pedagoginen työpaja 2 (3op)
- Pedagoginen työpaja 3 (3op)
- Opetusharjoittelu 2 (5op)
- Opetusharjoittelu 3 (7op)

Vaihtoehtoiset pedagogiset opinnot (valitaan opintoja 10op)

Työharjoittelu (valitaan opintoja 9op)

Innovaatioprojekti (valitaan opintoja 10op)

- Taideintegraatioprojekti
- Työelämäprojekti
- Monialainen soveltava työelämäprojekti

Opinnäytetyö ja kypsyysnäyte

- Opinnäytetyön suunnitelman laatiminen (3op)
- Opinnäytetyön toteutus (9op)
- Opinnäytetyön julkistaminen ja kypsyysnäyte (3op)

Vapaasti valittavat opinnot (valitaan opintoja 10op)

Yhteensä 270op